

Iñcii Yéesu Ínohlukoh Sañ ca jom kilaakda

Wo'eencii lëgís Këyítfiida

Këyítfii fii Sañ ee apotaa' Yéesu Kiristaa yëri bínfa. Ya wo' an béeb iñcii ya bín gadfa, ya hotca na hasci, ya kelohca ban na nofcí. Ya wo' an Helaa Kooh wëri sorukki bi ya mínnnda ki'ínoh iñciima béebca. Ya amsee hen bayussa Patmos, dëk waa giyyaa wíil ee hanoh kúlkaa Aasíi aasaa'-nohdfa ndaga daa ya yéegalohee Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesuda. Iñaama tah ya bínnda këyít, ya wosohhaca ga jaangu ciyitnakanak ga gohaa Aasíi kidaasba ga ngëmaa ndaga lak waama ba hatalsee ga kipesba hen. Ya wo'aba ki'am ngëmaagaba bi yégís, ee ba am yaakaa' ndaga Yéesu wo' an: Baa lebiroh bi mey ga na ndamaa, ya hayyi ki'on ya ñam ga towutaa kedikkaa onohi kipeskaa leehoo taa', ee ka en ga dëraa Koohdfa. Ee diimanaa Yéesu hayis, ya dúbí' yibóní'.

Laakin enaama ciléekí'-solu ga Këyítfii fii:

- Wii debdfa wëri en an: enaamacii cibóní'cii cii nguuruk ga ēldúna, ee kerceencii hay ki'enu ga mesiklaat bi ga sah bíinoo kumuunba lagu ga.
- Wukanakwii wëri en an: Yéesu yëri en Ha'mudii ee ya hay kibúuk buwaa sañ kitaabuk Koohdfa, ya dúbí' béeb enaamacii cibóní'cii ciima.

- Wukaahaywii wëri en an: Kooh faandin buwii gëm garifa neehal, wëñaa ga baa kumuunba lañsee ndaga kigëm garida.

Kooh teeb Sañ an ya hay kitük'i' ëldúna, ya tuukdis wiliis wi'as, ya mûsal buwaa kelohi'tida, ya jaf Seytaani na malaakacaagari ga bu-baam, lëehíraa ya na Ha'mudii ba hay, ba dëk na bëeb buwaa kelohi'tida.

Këyítfii Ínohlukoh tíidoh anee:

- 1 - Sañ këñdohha, ya yéegalohha an ya súrga Kiristaanii (1: 1-20)
- 2 - Këyítcaa Sañ bín teerucaa ciyitnakanakcaa (2: 1-3: 22)
- 3 - Kijaamukkaa ga asamaanda (4: 1-11)
- 4 - Kubaalkaa; Këyítfaa na capcaa ciyitnakanakcaada (5: 1-6: 17)
- 5 - Jaamukaa ga fikii banj-buraadä (7: 1-17)
- 6 - Mbiibcaa ciyitnakanakcaa típpa (8: 1-11: 19)
- 7 - Goñ-jësíkaa na rabcaa banakbaa (12: 1-13: 18)
- 8 - Atti'aa Kooh atti' buwiidä; buwaa laasuda (14: 1-15: 8)
- 9 - Kaascaan tum aylukaa Kooh (16: 1-21)
- 10 - Buwaa sagoh na Kooh hay kibúuku (17: 1-20: 10)
- 11 - Atti'aa méeñjohda (20: 11-15)
- 12 - Asamaan wi'as; kakay fi'as; Yéerúsaleem wi'as (21: 1-22: 5)
- 13 - Kiristaanii yii hayis (22: 6-21)

Dalaarii Këyítfii

¹ Këyítfii fii wo' ga loo iñcii Kooh e' Yéesu Kiristaa kiteeb súrgacaagari, en danaa, ba ínoh

iñcaa joman kilaak ga iñaa maañanndii. Fodaama, Yéesu Kiristaa wossa malaakaagari ga súrgaci Sañ, ya ínohlukohhi'ca. ² Sañ wo' an béeþ iñcii ya béstí'da, ya hotca hen, ennda iñaa Kooh wo' na kayohfii Yéesu Kiristaa seedi'da. ³ Yewinin múu' baa jagan, na buwaa súkúrukan wo'eencii ciima meyoh ga Kooh ee ba am iñcum bídu ga Kéyítfiida. En ki'ena, wahtii abu ca jom kilaakohda, deeyin.

Sañ këñi' mbooloo kerceencaa ciytnakanakcaa

⁴ Mi Sanj, mi yérí bínnádúu këyítfii fii, dú buwii ga jaangucii ciytnakanakcii ga gohii Aasiida: Kooh yii en, yii enee ee ya yah kihayda barkeellattúu, ya onndúu jam, ya na helcaagari ciytnakanakcaa tuuk ga fíkii banj-buuraagarida, ⁵ na Yéesu Kiristaa, seedii yiwoorí'yii deb kimilís ga buwaa kaaninda; yii en buurii buu'cii éldúnada. Kiristaaniima waarinnduu, ee ya bëgísinnduu ga baakaa'ciigaruu, kooroh ga ñifaagari aamu fodii sarahda. ⁶ Ya tumbaruu bibuu' na bisarahoh doonaa dū súrga'uk Kooh, Paamudigar! Ndam na dooli aawat gari bi taa'. Aameen.

⁷ Malakatti! Ya yii hay ga dñuuy yaayeelcii, ee béeþ buwii hayyi kihot na hasba, bi ga buwaa maageeri núbda. Béeb heetcii ga éldúnada hay kikodukohu. Ehee, yahfa kilaak den! Aameen.

⁸ Ha'mudii en Koohda wo' an:
«Mi en Alfaa, mi en Omegaa*,
mi yérí en, mi yérí enee, ee mi yah kihay,
mi yérí míñ ga góoh.»

---

* **1:8 1: 8** Alfaa na Omegaa wérí en ocii deb na wii méeñjoh ga bíñ Gerekfa.

⁹ Mi Sanj, mbokiigarúu, mi bokin narúu kiday coonu, mi bokin narúu Nguurii Kooh, na kiguu'guuluk ga ki'ennduu wiinoo na Yéesu. Mi toolsee na dooli, mi bayussa Patmos, dëkaa giyyaa wíilda, ndaga dii mi yéegalohi Wo'eenii Kooh, mi seedi'i Yéesu Kiristaadsa. ¹⁰ Laakka bes, hídoh ga besaa Ha'mudii jaamukohsida, Helii yisela'i'yii sorukkaroo. Mi kelohha ga fenooroo koonaa kaa ríi' didóolí' en fan mbiib wiyaak.

¹¹ Koonakaa wo"aroo an:

- Iñcii fu hotda bídaaca ga këyít, fu wosohca ga jaangucii ciyitnakanakcií, cii en ga teerucii ciida: teeraa Efees, waa Ismíi', waa Pergaam, waa Tíyaatíi', waa Sardes, waa Fílaadelfíi na waa Lawodísée.

¹² Mi heelukka kimalak baa wo' naroocsa. Daama, mi hotta tofaa'-lampu-wúrúus ciyitnakanak. ¹³ Mi hotta ban iñaa man na bo'[†], tuukin ga leeloo lampu-wúrúuscaa ciyitnakanakcaa. Ya ekuk sabadoo' síp, waa yoosukin bi ga kotcaa, ya pëkírukin liib wúrúus ga kenohkaa. ¹⁴ Hafaagari na fenfaagari yaanaawin d'er en fan perkaal. Hascaagari caa bac en fan kiwiikaa jaalohin. ¹⁵ Kotcaagari man na pérëmaa útu ga kiwii bi waa melic. Koonakaaagari kaa ríi' en fan yëngëlaa dúscaa ga giyyaa. ¹⁶ Ya abin ga yahaagari ñaabaa tu'ol tiyitnatanak, ee laakka kalabfaa mey ga kúuwkaa, bakcaa kanakcaa kaañin. Fíkiifaagari faa melic en fan noh njaloo' ¹⁷ Daa mi hoteeri, mi keennda kakay ga kotcaagari, mi mannda na

---

† **1:13** 1: 13 Ga kiGerek wo'u «iñaa man na kowu bo'»: wëri en teekaa eru Yéesufa «*Kowukii bii», malkat Dañeel 7: 13; 10: 16.

baa kaanin. Waa ennda da, ya tíkka yahaagari ñaabaa ga dookkoo, wo "aroo an:

- Kaa niik dara! Mi yérí en yii, iñaa en tóoh, dewoh gari ee tóoh méeñjoh garida. ¹⁸ Mi yérí en yii en na kipesda. Mi kaaneera, mi mílísin ee mi yah kipes bi taa'. Mi yérí bay kucëwílkii míín kilanj na kilégís kikaankii, ka na dékataa buwaa kaanin daakohuda. ¹⁹ Kon iñcii fu hotda, bídaca ga käyít. Fu bín iñcii en na kilaakda na caa tíkan ga, yah kilaakda. ²⁰ Tu'oltii tiyt-natanaktii fu hot ga yah-ñaabiigooda na tofaa'-lampucii ciyitnakanakcii fu hotda, mi hayyaa kit-teeb iñii ca waa' kiwo'da: tu'oltii tiyt-natanaktii teewoh malaakacaa jaangucaa ciyitnakanakcaa; tofaa'-lampucii ciyitnakanakcii teewoh jaangucaa ciyitnakanakcaa.

Këyítcaa wosohu ga jaangucaa ciyitnakanakcaada

2

(2: 1-3: 22)

1. Këyítfii wosohu bu-jaangaa ga teeraa Efeesda

¹ Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa wo'eencii cii, fu wosohca ga malaakaa* watuki bu-jaangaa ga teeraa Efeesda. Wo'aari an iñii yii meyoh ga kúuw baa am ga yahci ñaam olcaa ciyitnakanakcaa ee ya tím ga leeloo tofaa'-lampu-wúrúuscaa ciyitnakanakcaada. ² Ya wo' an: «Mi hotin lëgëyum garaa na coonucii fu dayi

---

* **2:1** 2: 1 Malaaka wo'eeniiwii þan waa' kiwo' «baa wosu hen»

gada, na dii fu took kiguu'guulukda. Mi ínohin an fu wo"ii dara ga bo' yibóní'. Buwii tíku hafba bi'apotaa', ee ba enndii apotaa'da, fu malaksukohinba dijóff' bi fu ínohin an ba bikaakoh-saboh.

³ Mi ínohin an fu tookin kiguu'guuluk: teekiigoo calalinndaa kiday coonufaa en béeþ ee fu mosoo kisoof fenoo ga. ⁴ Wayee nak mi hayyaa kiñá'ga enaama yíinoo: yérí en an fu keeñukissiiroo fodaa, daa fu keeñukeeroo kudewaada. ⁵ Kon níindísuka ga daa fu dëegískohda, fu súpít kipesfu, fu boyukis kitum fodaa daa fu tumee kudewaada. Binaa fu sañ kisúpít kipesfuna, mi hay kihay garaa, mi bewoh lampuwúrusiigaraa ga dekatii wa tofohuða. ⁶ Wayee fu neblohinndoo ga iñii yii: fodiigoo, fu sagohin na iñcaa buwaa Nikolaa[†] tumicfa.»

⁷ Béeb baa fu laakin nof kikelohaa, súkúrukaa iñcii Helii yisela'í'yii wo', éewdoh ga jaanguciida. Béeb baa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndamaa, mi hayyaa ki'on fu ñam ga towutaa kedikkaa onohi kipes, en ga dëraa Koohda.

2. Këyítfii wosohu bu-jaangaa ga teeraa Ismíi'da

⁸ Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa wo'eencii cii, fu wosohca ga malaakaawatuki bu-jaangaa ga teeraa Ismíi'da. Wo'aari an iñii yii meyoh kúuw baa yaama enee, lak dara sakussiida ee yah ki'en binaa tóoh leehaa. Ya kaaneera ee ya mílísin. ⁹ Ya wo' an: «Mi hotin

[†] **2:6** 2: 6 Buwaa Nikolaa enee mbooloomaa þay teekaamada. Ba jégírohee iñaa ngém tookéeríi. Ken ínohoo iñaa wëñða gaba. Malkat ban gúris 15.

iñii fu dayða na dii fu laakooda. En ki'enga, fu yëri en ha'-alal kayoh-kayohða. Mi ínohin ban iñcii cibóni'cii buwii wo'i garaada. Buwii wo'iraacadfa, baa bay teekaa yaawúu', ee ba enndii yaawúu': jaangu-yaawúuraagaba iñaa mbooloo Seytaani. ¹⁰ Kaa niik dara ga coonucii fu yah kidayða. Malka, hay kilaak garúu baa Seytaani ek kasu, kinat ngëmaagari. Fodaama, dû hay kiday coonu bi en bes cidaañkaah. Leenaa abaa ga ngëmiigaraa bi ga kikaan. En danaa, mi hayyaa ki'on kipeskaa leehoo taa'da, ka en neehalaagaraa.»

¹¹ Béeb baa fu laakin nof kikelohaa, súkúrukaa iñcii Helii yisela'í'yii wo', éewdoh ga jaanguciidfa. Baa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndamaa, fu ínohanndii coonucaa kikaankaa kukanakkaa.

3. Këyítfii wosohu bu-jaangaa ga teeraa Pergaamda

¹² Baa wo'issarоо an:

- Bídaa wo'eencii cii, fu wosohca ga malaakaa watuki bu-jaangaa ga teeraa Pergaamda. Wo'aari an iñii yii meyoh kúuw baa yaama bay kalabfaa bakcaa kanakcaa kaañinda. ¹³ Ya wo' an: «Mi ínohin dum fu dëkða. Seytaani yíp nguuriigari da, wayee tähhii bi fu líssa ki'am ga teekiigoo. Ee ga kúllúu duma, dum Seytaani dëkohda, Antípas, yii wo'ee ga fíkii béeb an ya yuurooda, ya apohsee da, wayee tähhii bi fu sooffa fenoo ga ngëmii fu laak garoodfa. ¹⁴ Wayee nak laakin iñcaa mi yahhaa kiñaroh: fu laakin duma buwaa taabuk jëgírohaa Balam.

Balam jëgíree Balak daa ya kooran bi ya dúk bu-Isarayeel, ya ekba ga kiñam koynohkaa sarahohu ga koofcaa, na ki'aas kifaanuk na baa en béeþ. ¹⁵ Ee ban, fu laakin duma buwaa taabuk iñcii buwaa Nikolaa jëgírohida. ¹⁶ Kon súpitaa kipeskiigaraa; fu tummbiikanaa, mi hay kihay garaa diima-diima, mi heñoh na buwaama na kalabfii meyoh ga kúuwkiigooda.»

¹⁷ Kon béeþ baa fu laakin nof kikelohaa, súkúrukaa iñcii Helii yisela'í'yii wo', ëewdoh ga jaanguciida. Baa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndamaa, mi hayyaa ki'on ñamahaaw wo'u maan, ee wa ñsaakukindä. Mi onndaa ban atoh wiyaanaaw waa bíduunun ga ñookgaa teek wi'as waa ken ínohoo, enndii doj baa eruwadanaa.

4. Këyítfii wosohu bu-jaangaa ga teeraa Tíyaatíi'da

¹⁸ Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa wo'eencii cii, fu wosohca ga malaakaa watuki bu-jaangaa ga teeraa Tíyaatíi'da. Wo'aari an iñii yii meyoh kúuw Kowukii Kooh, kii hasciigari baci en fan kiwiikaa jaalohinda ee kotcaa melici en fan pérëmaa útu ga kiwii. Ya wo' an: ¹⁹ «Mi hotin lëgëyum garaa na kiwaarohkiigaraa, ngëmiigaraa, kitook kidímalohkii en garaada na kiguu'guulukkiigaraa. Mi hotin ban an iñii fu tumi diima ga yijóffí'da yëri wëñ yaa kudewaa. ²⁰ Wayee nak, laakin enaama yiinoo yaa mi ñarohhaa: Yëri en an fu íisin Yesabeel, betifum tìk hafci sëldíiga-Koohda, yum dúki

súrgacumgooda, ya jëgí'ba an ba aawat kifaanuk na baa en béeb, ba ñami koynohkaa sarahohu ga koofcaa. ²¹ Mi oninndi iñaa maañ doonaa ya míñ kisúpít kipeskiigari, wayee ya sagin ki'íis kibonkum ya tumida. ²² Kon nak, mi hayyi kifaan ga fayaan na mesiklaat ciyaak. Ee buwii faanuki narida, binaa ba íissii iñaamanaa mi hayba kitík coonu ciméeskí'. ²³ Mi hay ki'ap towutiigari. En danaa béeb jaangucii hay ki'ínohu an mi yérí en bii ínohin iñaa daakuk ga keeñ bo', na iñaa ya halaatda ban. Ee baa en béeb garúu, mi hayyi kifay iñaa ya tumda. ²⁴ Dú, buwii bíinoo bok ga jaangii Tíyaatíi'da, dú bii dú taabukkii iñum yibóní'yum yuma jégírohu ee dú heellii ki'ínoh iñcum ba teek "cihóotí'cum Seytaanida", mi yahhiirúu kikoo' enaama yibítí' yiliis. ²⁵ Wayee yégísat rek ga iñum dú amda, bi ga daa mi haysan.

²⁶ Béeb baa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndam ee fu dék ga kitum iñcii mi nakohsanaa, mi hayyaa ki'on dooli ga dook heetcii béebsca. ²⁷ Fu hayca kiníi' na ngot pewiñ, fu pookisohca fodii dii kataa-ban pooksida. ²⁸ Ee fodii dii mi laas ga paammboo kimín kitum iñaa en tóohsda, mi hayyaa ki'on ban olaa meyi na kím cuutda.»

²⁹ Béeb baa fu laakin nof kikelohaa, sükúrukaa iñcii Helii yisela'í'yii wo', éewdoh ga jaanguciida.

3

5. *Këyítfii wosohu bu-jaangaa ga teeraa Sardesda*

¹ Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa iñii yii, fu wosohwa ga malaakaa watuki bu-jaangaa ga teeraa Sardesfa. Wo'aari an iñii yii meyoh ga kúuw baa bay helcaa Kooh ciyitnakanakcaa na olcaa ciyitnakanakcaadsa. Ya wo' an: «Mi hotin lëgëyumgaraa, buwii hotohhaa baa en na kipes wayee fu kaanin.

² Yúuduka, fu móri' iñii tes garaa ee en ga waas kikaanda bi wa kaanoo. En ki'enaa, mi malaksukohin an tumeenciigaraa tesohin kimat ga fíkii Koohyiigoo. ³ Kon, níndísukaa wo'eencii Kooh fu yéegalsee ee fu keloh ca wo'seeraadsa, fu taabukca, fu súpít kipeskiigaraa. Binaa fu yúudukkiinaa, mi hay kihay, mi bettaa fodii lok, ee fu ínohanndii wahtaa mi yah kihayds. ⁴ En ki'enaa, laakin duma ga teerum Sardes bibo', baa líibdussii kúlticumgaba, ba hay kitaam naroo, ba tíidi, ba ekuk kúltí ciyaanaaw ndaga iñaama joommbiiba.

⁵ Fodaama, baa lebirohan bi mey ga coonucii na ndam, hay ki'ekuk kúltí ciyaanaaw. Ee mi nísanndii múk teekaagari ga këyítfaa buwaa laak kipeskaa leehoodsa. Mi hay kiwo' ga fíkii Paammboo na ga fíkii malaakacaagari an ba buuroo.»

⁶ Baa fu laakin nof kikelohaa, súkúrukaa iñii Helii Kooh wo' éewdoh ga jaanguciida.

6. Këyítfii wosohu bu-jaangaa ga teeraa Fílaadelfiida

⁷ Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa iñii yii, fu wosohwa ga malaakaa watuki bu-jaangaa ga teeraa Fílaadelfiida. Wo'aari an iñii yii meyoh kúuw bii yisela'i'yii

ee ya en kayoh-kayohdfa, yii bay kucëwíikii buu' Dëwítdfa. Ya lëgisaa, ken mínoo kilaq ee ya lagaa, ken mínoo kilégís. ⁸ Ya wo' an: «Mi hotin lëgëyumgaraa, mi ínohin an fu laakoo dooli, ee moona fu taabukin wo'eeniigoo ee fu taasukkiiroo. Kon mi lëgísdinndaa hal ga fíkiifu ee ken mínoowa kilaq. ⁹ Iñii yii yëri mi yah kitum mbooloomuma en wu-Seytaaniida. Ba tík hafba biyaawúu' ee ba enndii yaawúu'; ba bikaakoh-saboh. Mi hayba kigítín, ba hay, ba yí' ga fíkiifu, ba took an mi waarinndaa. ¹⁰ Waa mi nakoh kiguu'guuluk ee fu taabuk iñaama, mi ban, mi hayyaa kisom ga jamaanaa coonucaa hayanda. Coonucaama yah kidal éldúna tóoh, kimalaksukoh buwii. ¹¹ Mi hay kihay diimadiima. Abaa bi yégís ga iñii fu laakdfa, en danaa ken te'oo neehaliigaraa fu laakan gada.

¹² Béeb baa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndamaa, mi hayyaa kiyíp fodii jíp-túuy ga duuy Kaanfaa Koohyiigoo, ee fu meyoo da múk. Mi hay kibín teekii Koohyiigoo ga dookfu. Mi bín ban ga dookfu teekaa teeraa Koohyiigoo, Yéerúsaleem yaa yi'asyaa yah kiyoosukoh ga asamaan, meyoh ga Koohyiigooda. Mi hay kibín ban ga dookfu teekiigoo wi'aswii.»

¹³ Baa fu laakin nof kikelohaa, súkúrukaa iñii Helii Kooh wo' éewdoh ga jaanguciida.

7. Këyítfii wosohu bu-jaangaa ga teeraa Lawodíséeda

¹⁴ Baa yaama wo'issaroo an:

- Bídaa iñii yii, fu wosohwa ga malaakaawatuki bu-jaangaa ga teeraa Lawodíséeda,

wo'aari an iñii yii meyoh kúuw baa yaama wo'u Aameen, ee yérí en seedii yiwoóri'yii, yukayohyii, yii béeb iñcii Kooh sak koo' yahcida. ¹⁵ Ya wo' an: «Mi hotin lëgëyumgaraa, mi ínohin an fu soossii, fu tamohhii. Fu soosee wala fu tamoh sahaa, bo' míin kiwo'. ¹⁶ Wayee waa fu eem ga ki'íloh, fu soossii, fu tamohhii, mi hayyaa kibíris. ¹⁷ Fu yii ndamuk an: "Mi laakin alal, mi hoomdin, mi soolukissii dara". Fu ínohoo an fu torohin, fu calin kiyérém, fu nduul, fu búumí' ee fu tesfa buucuuce? ¹⁸ Kéri tah, mi dígallaa kihay garoo, kilom wúrúuscaa tíwuunun ga kiwii bi setin, en danaa fu hóomí'. Lomaa ban kúltí ciyaanaaw, caa fu ekukan doonaa fu úul faan-buucuucfigaraa apohin kacida. Fu lom ban kedik, kaa fu tuman ga hasciigaraa en danaa fu míin kihot. ¹⁹ Mi nak, béeb buwii mi waarinda, mi ñariba hen, mi koriba. Kon kaantukohaa ga, fu súpit kipesfu. ²⁰ Súkúruka! Mi yeema mi tuukka ga halii, mi yii fëekí'. Baa keloh koonakiigoo, lègis haliinaa, mi hay ki'aas kaanci, mi bok kiñam nari ee ya bok kiñam naroo ban.

²¹ Béeb baa fu lebiroh bi fu mey ga coonucii na ndamaa, mi hayyaa ki'on fu yuŋ ga yahaaroo ga banj-buuraagoo, fodii mi, mi lebiroh bi mi meyca na ndam ga coonucaa, ee mi yugin ga yahaa Paammboo ga banj-buuriigarifa.»

²² Béeb baa fu laakin nof kikelohaa, súkúrukaa iñii Helii Kooh wo' ëewdoh ga jaanguciida.

Kooh yugin ga banj-buuraagari

¹ Waa ennda da, mi hotta halaa lëgísuk ga asamaan. Koonaakaama man na mbiib wiyaak ee deweera naroo kiwo'da, wo'issaroo an:

- Lapaa dii, mi teeþpaa iñii tik ga, yah kilaakda.

² Ga saasi, Helii Kooh sorukkaroo. Mi hotta ga duuy asamaan banj-buu' na bo', yugin gawa.

³ Baama yun ga banj-buuraada, yaa melic en fan atoh cimóri' cihiili na ciyo'oh. Banj-buuraa ya yugohda, ko'kaa-huulaa wiilinwa ee kaa melic en fan atoh wimóri' waa wo'si eméróot. ⁴ Ga iñaa wíil banj-buuraadsa, laakin banj-buu' cidaanþkaah-kanak na cinikiis ee yaak bidaanþkaah-kanak na binikiis yuguunun gaca. Ba ekuk kúlti ciyaanaaw der na baanu-buu' wúrúus. ⁵ Meliccaa caa meyoh ga banj-buuraa ee toonaa na íníj caa rií', meyoh da ban. Laakka ban kocom-kiwii ciyitnakanak ciléeri', caa en na kitak ga fíkii banj-buuraa. Kocomcaama cérí en helcii Kooh ciyitnakanakcii. ⁶ Laakin ban ga fíkii banj-buuraa, enaama en fan giiy-seetu, ee wa lee' en fan seetu. Ga iñaa sés ga banj-buuraa rëk wíllawadsa, laakin enaama binikiis baa en na kipes ee ba gomin na has ga fíkii na fenoo. ⁷ Yíinoo man na gayindi, yukanakyaa man na doon, yukaahayyyaa fíkíifaagari man na fíkii bo', yuniikiisyaa man na caagiyoofaa en na kipún.

⁸ Enaamacaa binikiisbaa en na kipesda, yaa en béeþ bayin paþ ciyitniinoo ee ca gomin na has, dook na fildoogaa. Wekoo, nohoo ba dëkee ga kiyek an:

«*Ha'mudii en Koohda, fu yii fu míñ ga tóohda,

fu yii fu enee, fu en ee fu yah kihayða,
fu sela'in, fu sela'in, fu sela'in!»

⁹ Ee saycaa enaamacaa en na kipesða, ba ndam, ba kañ, ee ba gérém baa yun̄ ga ban̄-buuraa ee yah kipes bi taa'da, ¹⁰ yaakcaa bidaaŋkaah-kanakbaa na binikiisbaa yí'u kúrúk ga fíkii baa yun̄ ga ban̄-buuraada, yaa yah kipes bi taa'da, ba jaamukiri; ba búuk baanubuu'caagaba ga kakay, ga fíkii ban̄-buuraa, ba wo"i an:

¹¹ «Ha'mudiigaríi, fu yërí cal ki'e' ndam,
fu cal ki'on cée', ee fu yërí míñ.
Fu yërí sak iñaa enin tóoh,
fu waaree hen ca en, ca sakussa».

5

Kubaalkaa Kooh beþpa këyítfaa

¹ Waa ennda da, mi hotta ga yah-ñaabaa baa yun̄ ga ban̄-buuraada, këyít fipoduu fodii kútúwaan, bíduunun ga dzuuy na fooh, capuunun cap ciyitnakanak. ² Mi hotta ban malaaka yiléekí'-dooli, yaa wo' didóolí' an:

- Bii yiida mat ga kinís capcii Këyítfii, ya pónísfa?

³ Wayee laakkii ken baa mat kipóonís Këyítfaa, ya malak iñaa en ga dzuuygaada: enndii ga asamaan, enndii ga kakayfii, enndii ga fíldoo kakayfii. ⁴ Mi ennda ga kikoduk mooncaa leehoo ndaga daa laakoo baa mat ga kipóonís Këyítfaa na kimalak iñaa en ga dzuuygaada. ⁵ Daama, yíinoo ga yaakcaa wo"aroo an:

- Kaa koduk, Malka! Gayindifii níilii Yúdaa, kuumkii paal ga buu' Dëwítfa, yeema. Ya lebirohin bi ya meyin ga na ndam ee ya hay kinís capcii ciyitnakanakcii, ya pónis Kéyítfii.

⁶ Waa ennda dfa, mi hotta kubaal, jaa tuuk ga leeloo csekataa enaamacaa binikiisbaa wíil ee yaakcaa wíillada. Kubaalkaa man na fodii hoossee hen ee ja bayin wiiy ciyitnakanak na tuhas tiyitnatanak. Tuhastaa tiyitnatanaktaa téri en helci Kooh ciyitnakanakcii wosohu ga éldúna tóohdfa. ⁷ Kubaalkaa deeyca kíbeþ Kéyítfaa en ga yah-ñaabaa baa yuŋ ga banj-buuraadfa. ⁸ Daa ya bewee Kéyítfaa, enaamacaa binikiisbaa na yaakcaa bidaankaah-kanak na binikiisbaa yí'ussa ga fíkiici, yaa en béeþ bayin ga yahci riiti na aanda-cúuraay-wúrúuscaa líifin muut ee cúuraayaa teewoh iñcaa buwaa en buu Kooh kíimida. ⁹ Ba baa yeek, yeek-kañ wi'as an:
 «Fu yérí cal ki'e' Kéyítfii fu nís capcii amfadfa
 ndaga fu apseera
 ee kooroh ga ñífaagaraa aamukdfa,
 fu laasi'ta Kooh bibo' baa bok ga níilaa en béeþ
 na lakaa en béeþ, heetaa en béeþ na kúlkaa en
 béeþ.

¹⁰ Fu bokidohinfa ga bu-nguuriigaraa,
 fu tuminfa bibuu' na bisarahoh, ba en súrga
 Koohyiigaruu

ee ba hay kinguuruk ga cOOK éldúna tóoh».

¹¹ Lak mi lís kimalak, mi kelohha koonaa malaaka biyewin, ken ínohoo daa júnnicaa hín kiyewinda. Ba wíilin banj-buuraa na enaamacaa binikiisbaa en na kipesdfa na yaakcaa. ¹² Ba baa yeek didóoli' an:

«Kubaalkii hoosseedä yérí laak kimín,
yérí laak alal, yérí laak ki'ínoh,
yérí laak dooli, yérí cal ki'on cée',
yérí cal ki'on ndam, yérí cal kikañ!»

¹³ Daama, béeb iñaa Kooh sakin en ga
asamaan, ga kakay, ga fíldoo kakay, ga d'uuuy
giiy, béeb iñcii en na kipes ga ēldúnadä, baa
yeek an:

«Yii yunj ga banj-buuriida, ya na kubaalkii
bérí cal kikañ, bérí cal ki'on cée',
bérí cal kindam, bérí míñ bi taa'!»

¹⁴ Enaamacaa binikiisbaa en na kipesda taa-
sussa an:

- Aameen!

Yaakcaa nak yí'ussa kúrúk baa jaamuk.

Capcaa ciyinakanakcaa ga Kéyítfaada

6

Cap wiñoo ga ciyitnakanakcaa nísussa

¹ Léehí'ta, ga waa mi hotta kubaalkaa níssa ca-
paa wiñoowaa ga ciyitnakanakcaa, mi kelohha
yiñoo ga enaamacaa binikiisbaa en na kipesda
lessa koonaa kiyaak en fan íníj, an:

- Hay!

² Mi dalla kihot pénís fiyaanaaw meyca mél.
Baa lapfadä bayin hélí' ga yahci. Ya erussa
baanu-buu', ee ya yaa yah fodii baa bay ndam
ee ya meyca kilaaksinee ndam.

Capaa wukanakwaa nísussa

³ Ga waa Kubaalkaa níssa capaa wukanakwaa,
mi kelohha enaamaa yukanyakya wo'a an:

- Hay!

⁴ Pénís filiis fiyo'oh cor en fan kiwii meyca mél. Baa lapfada onussa kinís jam ga ēldúna, buwii aaw ki'apoh ga díkaantiba. Ya erussa kalab fiyaak.

Capaa wukaahaywaa nísussa

⁵ Ga waa Kubaalkaa níssa capaa wukaahaywaa, mi kelohha enaamaa yukaahayyaa wo'a an:

- Hay!

Mi dalla kihot pénís fisúusús, meyca mél. Baa lapfada bayin balaas ga yahci. ⁶ Mi kelohha, en fan koonaa kérí meyoh ga díkaanti enamacaa binikiisbaa, kaa wo' an:

- Kílóo beli wíinoo calat cadam fay noh-noh bo' yíinoo. Ee kílóo lorsu kaahay calat cadam fay noh-noh bo' yíinoo. Dúuleen na biiñ nak, kaa le' gaca!

Capaa wu-nikiiswaa nísussa

⁷ Ga waa Kubaalkaa níssa capaa wu-nikiiswaa, mi kelohha enaamaa yunikiisyaa wo'a an:

- Hay!

⁸ Mi dalla kihot pénís fihilií*, meyca mél. Baa lapfada teeku «Kikaan» ee dekataa buwaa kaanin daakohuda taabin ga fenooci. Ba onussa dooli ga dlook komii wu-nikiiswii ēldúna ki'ap buwii na kalab, ki'apba kooroh ga a', díukoolcaa karohin, wala kooroh ga rab bisótí'.

Capaa wu-yëtúuswaa nísussa

---

* **6:8 6: 8** Hiilii Ga iñaa ííkin, mandargaama teewoh iñaa kaanin (bi nopin)

9 Ga waa Kubaalkaa níssa capaa wuyétúuswaa, mi dalla kihot, ga fíldoo loteelaa ga Kaanfaa Koohda, fitcaa buwaa hoossee, ndaga kitaabuk wo'eenii Kooh, na ban seedi'aa ba seedi'eewada. **10** Ca nak, caa fiip didóolí' an:

- Cic Kooh, fu sela'in ee fu kayoh kesi. Fu sekan bi kera ki'atti' buwii ga éldúnadfa na ki'ëldúki'tíi ñífiigaríi ba aamdfa[◊]?

11 Waa ennda d'a, ba erussa yaa en béeb kúltí fiyaanaaw, ba wo'ussa kisékíruk jtuut paay, bi ga daa kídaa buwaa boku naba lègèy, ba na mbok-kerceencaagaba jom ki'apu fodaa gabadfa, matan.

Capaa wu-yitniinoowaa nísussa

12 Léehí'ta mi hotta Kubaalkaa níssa capaa wu-yitniinoowaa. Kakayfii dalla kiyëngéluk didóolí. Nohii súusúussa sí'ís en fan kúltí togoh, ñiidii béebwa yo'ohha cor en fan ñíf. **13** Olcii dëegísukka kakay fodaa daa towu een tihilii wúuni, binaa uuris wiyaak yëngél bos eenaanaa. **14** Asamaanii kerukka fodii kútúwaanfaa en na kipodu. Janjançii béebca na dëkcii giyii wíilda léerukka ga daa ca eneedfa. **15** Waa ennda d'a, buu'cii ga éldúnadfa na buwii biyaakbii, soldaa'cii biyaakbii, ha'-alalcii na ha'-doolicii, béeb, ennda ñaam, ennda buwii laakin haffbaadfa, béebba daakkussa ga nonj-nonjii na ga fenoo atohcii ga janjançiiida. **16** Ba baa fiip janjançii na atohcii an:

- Búrat ga dsookkii, díú dsaakkii ga hascii Yii yun ga banj-buuriida, dí úsaay aylukii Kubaalkii,

---

[◊] **6:10** 6: 10 Malkat Sakarí 1: 12.

17 ndaga besii wiyaakwii aylukiigaba yah kikeen ga dookkiida le'in. Ee ati bii mücan ga ba?

7

Buwii Kooh kín bayu mandargiigarida

1 Tíkka ga, mi hotta malaaka binikiis baa tuukin ga topaa'cii ēldúna cinikiisci. Ba ammba uriscii ēldúna cinikiisci* doonaa uris wíinoo wépoo: enndii ga kakayfii, enndii ga giy়ii ee enndii ga kedik kíinoo. **2** Mi dalla kihot malaaka yiliis, yaa kolukoh meyaa'-noh, yaa lap. Ya bayin ga yahci iñaa mandarga'ohsi buwii enu buu Kooh, yii laak kipesda. Ya fiippa didóolí' malaakacaa binikiisbaa onu kiyah kakayfii na giyyiida **3** an:

- Kaa yahat kakayfii, giy়ii na tediktii bi ga daa dí tuman mandarga ga púkcii buwii enu súrga Koohyiigaruuða.

4 Waa ennda ñfa, mi kelohha kídaa buwaa mandarga'udá: baa ennda bo' bijúnni citéemée' na cidaan̄kaah-nikiis na cinikiis (144.000), baa meyoh ga béeþ níilcii heetii Isarayeel : **5** bo' bijúnni-daan̄kaah na bijúnni-kanak (12.000) mandarga'ussa ga níilaa Yúdaa, bo' bijúnni-daan̄kaah na bijúnni-kanak ga níilaa Ruben, bo' bijúnni-daan̄kaah na bijúnni-kanak ga níilaa Gaat, **6** bo' bijúnni-daan̄kaah na bijúnni-kanak ga níilaa Aasee, bo' bijúnni-daan̄kaah na bijúnni-kanak ga níilaa Neftalíi, bo' bijúnni-daan̄kaah na bijúnni-kanak ga

* **7:1** 7: 1 Malkat Sakári 6: 5. Bo' mínda kimédíroh na lapoh péníscaa wo'u ga Ínohlukoh 6: 1-8

níilaa Manasee, ⁷ bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak ga níilaa Simewoŋ, bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak ga níilaa Léwí, bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak ga níilaa Ísakaa' ⁸ bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak ga níilaa Sabulon, bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak ga níilaa Yoseef, bo' bijúnni-daaŋkaah na bijúnni-kanak mandarga'ussa ga níilaa Beesamee.

Buwaa biyewinbaa ekuk kúltí ciyaanaawda

⁹ Tíkka ga, mi hotta mbooloo wiyaak, waa ken ínohoo daa buwaa hín kiyewinda. Ba meyohee ga kúlkaa en béeb, ga níilaa en béeb, ga heetaa en béeb na ga lakaa en béeb. Ba tuukin ga fíkii banj-buuraa, ga fíkii Kubaalkaa, ekukuunun kúltí ciyaanaaw ee bayuunun soo'soo' ga yah-caagaba. ¹⁰ Ba baa wo' didóoli' an:

- Kimúckii kii ga yah Koohyiigaríi yunj ga banj-buuriida, ya na Kubaalkii.

¹¹ Béeb malaakacaan tuukussa ga iñaa wíil banj-buuraa, wíil yaakcaa na enaamacaa binikiisbaa en na kipesda. Ba yíppa púk ga fíkii banj-buuraa, ba baa jaamuk Kooh ¹² an:

- Aameen! Koohyiigaríi, fu yérí cal kikañ, fu yérí cal ki'e' ndam, fu yérí laak ki'ínoh, fu yérí cal kigérém, fu yérí cal ki'on cée', fu yérí míñ, fu yérí laak dooli, bi taa'. Aameen!

¹³ Yíinoo ga yaakcaa nak meekissaroo an:

- Buwii bii ekuk kúltíci ciyaanaawciida, ba bíba? Ba meyoh gada?

¹⁴ Mi taassari an:

- Kiyaakii, iñaama, fu yérí ínohhi.

Ya wo["]aroo an:

- Bëri en buwii meyoh ga kihatalu ga kipes kiméeski[']da. Ba naawin kúltíciigaba, ba yaanaawi[']taca ga ñífaa kubaalkaa. ¹⁵ Këri tah, ba tuuk ga fíkii banj-buurii Kooh, ba kañi nohoo, wekoo ga Kaanfiigari. Ee yii yunj ga banj-buuriida hayba kisëegún ga taaliigari. ¹⁶ Ba yaabsisoo, ba pílsisoo, noh wala taangaay wínoo tamsisooba. ¹⁷ En ki'enaa, Kubaalkii tuuk ga leeloo dekatii enaamacii binikiisbii wíil ee yaakcii wílladfa, hayba kiníi', bayba ga tuhaalaataa mûsúmaa onohi kipesfa. Ee Kooh hay kimoos béeþ moon ga hascaagaba.

8

Capaa wu-yitnakanakwaa nísussa

¹ Ga waa kubaalkaa níssa capaa wu-yitnakanakwaa, asamaan eennda selew iñaa jomin kile' caban wahtu. ² Mi dalla kihot malaakaca biyitnabanakbaa tuuk ga fíkii Koohdfa ee ba erussa mbiib ciyitnakanak.

³ Malaaka yiliis dalla kihay, tuukka ga yahaa loteelaa, ya bayin aanda-cúuraay-wúrúus ga yahci. Ya erussa cúuraay ciyewin, ya tëki'ca sarah ga dook loteel-wúrúusaa en ga fíkii banj-buuraada[◊], taamdoch na iñcaa buwaa Kooh béeþba kíimda. ⁴ Fodaama, iifilaa cúuraaya bewukohha yah malaakaa, wa lappa, awwa ga Kooh, taamdochha na iñcaa buwaa Kooh kíimda. ⁵ Lëehí'ta, malaakaa bëþpa aanda-cúuraayaa, ya teffa ga kiwiikaa en ga dook loteelaada bi

---

[◊] **8:3** 8: 3 Malkat Yaawúu'caa 9: 1-5.

líiffa, ya weessawa ga dook kakayfii. Ga saasi íníjcaa awwa kitak na meliccaa, toonaataa taa ríi', kakayfaa faa yéngéluk.

Mbiibcaa ciyitnakanakcaa ciyaakcaa

Mbiiwaa debda

⁶ Waa ennda ñaa, malaakacaa biyitnabanakbaa bayu mbiibcaa ciyitnakanakcaada, baa waayuk ga kimbiiß.

⁷ Malaakaa yíinoo dalla kimbiiß: tob-galaas wiyaak na kiwii, caa akitukoh na ñíf, íifukka ga kakayfii. Fodaama, Komii kakayfii wukaahaywii takka, komii tediktii wukaahaywii takka, ee béeß iñaa en pëegíi fihiilii takka dúr.

Mbiiwaa wukanakwaa típpa

⁸ Malaakaa yukanakyaa dalla kimbiiß waagari: iñaa man na janjan wiyaak waa en na kitak, jafussa ga giiyaa. Fodaama, komaa giiyaa wukaahaywaa ennda ñíf, ⁹ komii wukaahaywii iñcii Kooh sak pesi ga giiyiida, dúmmba, ee komii wukaahaywii gaal-giycii yasukohha.

Mbiiwaa wukaahaywaa típpa

¹⁰ Malaakaa yukaahayyaa dalla kimbiiß waagari: ol wiyaak, waa yaañ en fan kocom-kiwii, dëegísukoh asamaan, dalla kikeen ga dook komii wukaahaywii húlúbcii, na ga dook haalaa-músúcii. ¹¹ Olaama teeku «gít». Komii músúmii wukaahaywii aayya heh en fan gít ee bo' biyewin kaannda ndaga músúmaa ba anee maama, lak ma yasukohin.

Mbiiwaa wu-nikiiswaa típpa

¹² Malaakaa yunikiisyaa dalla kimbiib waagari: komii nohii wukaahaywii, na wii ñiidii, na wii olcii mikkussa. Fodaama komii wukaahaywii lee'laatiigaca dalla kiñúus, ee komii wukaahaywii lee'laatii en na nohda yímmba, wii wekii ban yímmba.

¹³ Léehí'ta mi hotta caagiyooftaa en na kipún ga jepitaa asamaan, mi kelohhari yaa wo' didóolí'an:

- Massa, massa, massa dú, buwii ga éldúnada, ndaga mbiibcii tes malaakacii baahaybii yah kimbiibda!

9

Mbiiwaa wu-yëtúuswaa típpa

¹ Waa ennda ñfa, malaakaa yuyëtúusyaa dalla kimbiib mbiawaagari: mi hotta olaa dëegísukoh asamaan keennda ga kakayfii. Olaa erussa kucëwíkaa nogaa bu-baam. ² Ya lëgíssa nogaa bu-baam, ee iifil dalla ga kimeyoh, waa dúuk en fan iifil púu' wiyaak, bi nohii na éldúnaanii ñúusí'ta ndaga iifilaama. ³ Laakka paycaa meyoh ga iifilaama, ba tasaarukohha ga éldúna. Ba onussa kimín kitum mesiklaat fodii dagal.

⁴ Ba hoonohussa kile' ga pëegíifi, ga tediktii wala ga béeb iñcii paali ga kakayfiida, wayee ba eem rek ga buwii bayussii mandargaa Kooh ga pükcaagabada. ⁵ Ba onussiiba ki'ap, wayee ba sodalba iñaa le' ñiin ciyëtúus. Ee mesiklaataa ba yah buwaa kitumda man na meskilaat doþ dagal ga bo'. ⁶ Ga bescaama, buwii heelsan kikaan

ee ba hotanndiika. Ba kíiman kikaan ee kikaan núpanba hen fír.

⁷ Paycaa madu na péníscaa waayuku kibay kiheñohnee. Ba bayin ga hafcaa iñaa man na baanu-buu' wu-wúrúus ee fíkíicaagaba man na fíkíi bo'-súusúus. ⁸ Ba bayin fencaa man na fen beti ee síscaaagaba man na sís gayindi. ⁹ Fasaacaa man na eku kúltí-pewiñ. Ríiraa paabcaagaba man na ríi' sareet-pénís ciyewin caa íisuk kiheñohnee. ¹⁰ Ba bayin lúk, fodii lúk dagal na kútúnj ga siñdaanaa, ee ga tútúntaama, danjaraa ba yah buwaa kisodaloh iñaa le' ñiin ciyétúusda, waa ga. ¹¹ Buuraa paycaama yérí en malaakaa nogaa bu-baam. Ya teeku Abadon ga lak ki'Ebérëe, ee ga kiGerek ya baysi Apoliyon*.

¹² Kofeelkii dëbða paafin. Tík ganaa, kanak ciliis jomin kihay ban.

Mbiiwaa wu-yitniinoowaa típpa

¹³ Malaakaa yuyitniinooyaa dalla kímbiif mbi-iwaagari: mi kelohha koonaakaa meyoh ga wiyycaa cinikiiscaa ga looteel-wúrúusaa en ga fíkíi Koohða. ¹⁴ Koonaakaa wo"a malaakaa yuyitniinooyaa bay mbiïwaada an:

- Bëgísaa malaakacii biniikiisbii bagu ga yahaa húlúwii wiyaakkwii teeku Ëfaratða.

¹⁵ Waa ennda ða, malaakacaa biniikiisbaa bëgísussa. Ba waayukee wahtiima na besiima, ñiidiima na kíiskiima kidfúbí' komii wukaa-haywii buwii ga èldúnada. ¹⁶ Ga iñaa mi kelohða, soldaa'caa lapu pénís kiheñohneeda

---

* **9:11** 9: 11 Abadon na Apoliyon teekcaama ga lakcaagaca ca waa' kiwo' «yahoh»

enee bimílýoŋ citéemée'-kanak (200 Mílýon). ¹⁷ Péníscaa na buwaa lapbada, mi hotba en fan ga heey, fodii dii: ba ekuk kúltí-pewiñ ciyo'oh cor en fan kiwii, cibúloh, búlohaa deey ga súusúus ee cimbaasaan en fan pëndël witamóhí[†]. Hafcaa péníscaa man na haf gayindi. Kiwii, iifil na pëndël witamóhí', caa mey ga túuwtaagaba. ¹⁸ Kofeelcaa kaahaycaa caamaa, mey ga túuwtaagabada ennda: kiwiaka, iifilaa na pëndëlaa, ca dúbí'ta komii wukaahaywii buwii ga ēldúnada. ¹⁹ Doolaa péníscaa bayda nak en ga lúkcaa na ga túuwtaagabaa. En ki'naa, lúkcaagaña man na gony; ca bayin haf, ee ca tumi buwaa iñaa meskin naca.

²⁰ Wayee nak buwaa tes kaanussii ga kofeelcaa-caamada, foñussii ga fen iñcaa cibóní'caa ba tumee na yahbada. Ba baa lís kijaamuk rab-seytaani na nataalcaa hëwirohu wúrúus, wala héelís, wala përem, atoh cimórí' wala doo' kedik. Ee iñcaama mínoo kihot, ca mínoo kikeloh, ca mínoo kitíin. ²¹ Ba baa lís ga ki'ap bo', kinaahkaa ba enukoheedfa, kifaanuk na baa en béeb, na kilok.

10

Malaakaa na kukéyítkaa

¹ Waa ennda ña, mi hotta malaaka yiliis yiléekí'-dooli yaa yoosukoh asamaan, úulukin yaayeel. Ko'kaa-huulaa wiilin hafaagari, fíkiifaa faa melic en fan noh ee kotcaa yo'ohin en

---

[†] 9:17 9: 17 Mëdírohat na iñaa hewee ga Sodom na Gomoo'da. Malkat Lúkkaa 17: 29

fan jelem kiwii. ² Ya ḫayin ga yahci kukëyít jaa kúnísuunun. Ya yíppa kotaagari ñaabaa ga giyyaa, wuseñwaa ya yíppawa ga kakayfii. ³ Ya dalla kiles koonaa ga dook en fan gayindifaa en na kibëmbuk. Daa ya fiipee, íníjcaa ciyitnakanakcaa téesí'ta. ⁴ Daa íníjcaa ciyitnakanakcaa téesdee, mi waa'ta kibín iñaa ca wo'da, wayee mi kelohha koonakaa meyoh asamaan, wo"aroo an:

- Iñii íníjcaa ciyitnakanakcii wo'da enat kúmpa ga béeb, kaa bínni. ⁵ Waa ennda cda, malaakaa mi hotee tuukin ga giyyaa na kakayfiða, bëwí'ta yahaagari ñaabaa, éewdohha asamaan. ⁶ Lëehí'ta ya waatta ga bii en na kipes bi taa'da, yii sak asamaanii na béeb iñcii en gada, kakayfii na béeb iñcii en gada, giyyii na béeb iñcii en gacada, ya wo"a an:

- Diimadfa, laakkissii kisekis dara. ⁷ Bëriinaa dú keloh malaakii yuyitnakanakyii, fúrísan mbiwaagarida, béeb iñii Kooh am kitum ee ínohukkii duumda, hay kimat sëk fodaa daa ya yéegaleeka súrgacaagari enu sëldíigacaagarida.

⁸ Koonakaa mi kelohee, meyoh asamaanda nak wo'issaroo an:

- Kara, fu bëb kukëyítkaa kúnísuunun en ga yah malaakaa tuuk ga giyyii na kakayfiða.

⁹ Mi ka'ta ga malaakaa, kiwo'i ya e'too kukëyítkaa jaama. Ya wo"aroo an:

- Uuna, ñamaaja. Ja hay kicelem fodii kúum ga kúuwkiigaraa, wayee le' lookfunaa, hay ki'aay

heh[◊].

¹⁰ Fodaama, mi ḫebpa kukëyítkaa ga yah malaakaa, mi ekkaja ga kúuwroo, mi yaa ñam. Ja celemmaa fodii kúum, wayee daa mi oneeja, ja aayya heh ga lookkoo. ¹¹ Léehí'ta, mi wo'ussa an:

- Fu jomin kika' kiyéegalohis iñcii Kooh yah kitum, aaw ga heet ciyewin, túl tiyewin, lak ciyewin na buu' biyewin.

11

Seedicaa banakbaa

¹ Waa ennda d'a, mi erussa doo'-barahaa man na dooraa natohsa hen, mi wo'ussa an:

- Koluka, fu nat Kaanfii Kooh, fa na loteelii, fu kín bwuuii en na kijaamuk Kooh gada. ² Dekatii Kaanfii Kooh hanoh foohda nak, iisaawa, kaa natwa, ndaga wa foñdu yiifa'cii. Ba hay kitogisoh teerii wisela'íwii iñaa le' ñiin cidaankaah-nikiis na ñiin kanak*. ³ Mi hay ki'on seediciigoo banakbii, ba yéegaloh iñii Kooh wo'da, ee ba ekukan saaku, kitoñ iñaa le' bes cijúnni na bes citéemée'-kanak na cidaankaah-yitniinoo (1.260).

⁴ Seedicaama bëri en tedik-ólíwíyéetii tanaktii na ban lampucii kanakcii en ga fíkii Ha'mudii laak kakayfiida. ⁵ Baa waa'ba kitum iñaa mesikinaa, kiwii hay kimey ga túuwtiigaba, tëkí' bwuua sagoh nabada. Kayoh, baa fu waa'ba kitum iñaa meskinaa, fu joman ki'apu fodaama. ⁶ Seedicaama onuunun kimín kilañ asamaanii

---

[◊] **10:9** 10: 9 Malkat Esekíyeel 2: 9-3: 3. * **11:2** 11: 2 Wo'u dii teeraa Yéerúsaleem: Mëdïrohat na Lúkkaa 21: 24

ee tob keenoo kakay bi ga daa ba lëehfan
kiyéegaloh iñii Kooh wo'da. Ba onuunun ban
kimín kisúpit mísúmii ma en ñíf, na kimín
kifeek bu-ëldúna na kofeelcaa leehoo, wahtaa
nebbá tóoh.

⁷ Ee binaa ba lëehí' kiseedi'aa, rawaa
yisóotí'ya[✳] meyoh ga bu-baamda hayba
kiheñoh, ya laak ndam ga dookba, apba.

⁸ Fodaama, faraafcaagaba hay kifoñu ga
paanaa en ga teeraa wiyaakwaada. Teeraama,
Kooh abohwa fodii Sodom wala Esípti ee
Ha'mudiigaba daayohsee ga kuraanaa daama.

⁹ Iñaa le' bes kaahay na caban, bibo' ga
heetaa en béeþ, ga nílaa en béeþ, ga laka
en béeþ, na ga kúlkaa en béeþ, hay kihayu
kimalak faraafciiigaba, ee ba fíisanndii ken acca.

¹⁰ Béeb ëldúna, keeñba hay kisoos ga iñaa
dal buwaamada, ba nebluki, ba wosohi cikëñí'
ga díkaantiba ndaga seedicaa banakbaama
sodalseera buwii lool.

¹¹ Wayee waa bescaa kaahaycaa na caban
matda, épaa onohi kipes, ee meyoh ga Koohfa
hayya, sorukkaba, ba kolukka. Daama, buwaa
tukee kimalakbadá, tíitussa bi baa saak.

¹² Seedicaa banakbaa kelohussa koonaakaa wo'
didóolí', meyoh asamaan, an:

- Lapat dii! Yaayeel úllabá, ba lappa dlook
asamaan. Buwaa sagoh nabada baa malak
ga. ¹³ Ga wahtama siiy, kakayfaa yëngélukka
didóolí', ee ga iñaama, kaan cidaanjkaahcaa
fu am ga teeraa tóoh, fiinoofaa bú'ta ga,
bo' bijúnni-yitnabanak (7.000) kaanussa ga

[✳] 11:7 11: 7 Malkat Dañel 7: 3,7,21.

yëngëlaa kakayfaa waama. Buwaa bínoo múc gada títtussa, ba aawwa kindam Koohyii hanoh dookða. ¹⁴ Kofeelkii kukanakkii paafin foduma. Malakat kofeelkii kukaahaykii kii hay diima-diima.

Mbiíwaa wu-yitnakanakwaa típpa: Kihaykii Nguurii Kiristaanii

¹⁵ Malaakaay yuyitnakanakyaa mbiibpa ee ga asamaan laakka toonaataa téesí' an:

- Nguurii éldúna tíkuunun kimma ga yah Kooh, Ha'mudiigaruu, na ga yah Kiristaaniigari, ee ya yah kinguuruk bi taa'.

¹⁶ Waa ennda da, yaakcaa bidaanjkaah-kanak na binikiisbaa yunjsee ga fíkii Kooh, ga ban-buu'caagabada, yípuissa pük kakay, ba baa jaamuk Kooh. ¹⁷ Ba baa wo' an:

- Kooh, Ha'mudii míñ tóohda, fu yii fu en ee fu eneeda, dí bii kañjaa ndaga fu tee-wohin doolii kimíniigaraa ee fu tuukirin nuguuriigaraa. ¹⁸ Heetcii aylukuunun, wayee nak aylukiigaraa wëri yoosuk. Wahtii le'in, wii fu yah ki'atti' buwii kaaninda, wii fu yah kineehal súrgaciigaraa enu sëldíigaciigaraada, na buwii en buufuda ee niikuunun teekiigaraada, oomaanoo, yaakoo. Wahtiima ñan, wëri en wii fu yah kidúbí' buwii yahsoh éldúnada.

¹⁹ Waa ennda da, dekataa wisela'í'waa Kooh ga asamaanda lëgísukka, gaalaa mandarga kifili-imunkii Kooh na buwiida[†], hotukka ga d'uuuygaa. Kooh awwa kimelic, toonaataa taa ríi', íníjcaa

---

[†] **11:19** 11: 19 Gaalaama wëri ñaakee atohcaa Waasaa Kooh bínsee gada. Gaalaa faansee ga dekataa wëñ kisela' ga Kaanfaa Koohda

caa tak kitak, kakayfaa faa yëngëluk, ee tob-galaas wiyaak waa keen.

12

Iñcaa ciyitnakanakcaa Kooh teewoheeda **Betifaa na goñ-jësíkaa**

¹ Fodaama, Kooh teeþparoo enaama yiyaak yaa mey ga asamaan: ennda beti, fa úulukin nohii, ñiidii hanohin fíldoo kotcaagari, ee ya ekukin baanu-buu', waa bay ol cidaaŋkaah na kanak. ² Betifaa enee na look bi fa faa yah kilaak kowu. Fa faa fiip ndaga lëgëyaa kilaakkaa na mesiklaataa kilímkaa.

³ Mi hotta enaama yiliis yaa mey ga asamaan ban: ennda goñ-jësík yiyaak, yiyo'oh cor en fan kiwii. Ya bay haf ciyitnakanak na wiiy cidaaŋkaah, ee hafaa en tóoh ekukin baanu-buu'. ⁴ Ya fëyéekíssa komii wukaahayii olcii ga asamaanda na lúkaagari, jaffaca ga kakayfii. Ya tuukka ga fíkíi betifaa en na kilaak kowuda, en danaa kowukaa límsinaa, ya ñamka. ⁵ Betifaa nak laakka kowu kiyaal, kaa yah kiníi' heetcii ga ēldúnada béebsca na ngot-pewiñ. Kowukaa dalla kibewu bayussa ga yahaa Kooh, ga bañbuuraagari. ⁶ Betifaa nak núppa, ka'neera égi'-dúndagaa, ga dekataa Kooh waayukdeerida, en danaa, ya toputu'u daama iñaa le' bes cijúnni na citéemée'-kanak na cidaaŋkaah-yitniinoo (1.260).

⁷ Waa ennda ða, heñ wiyaak dalla kilaak ga asamaan. Míseel, malaakaa Kooh yiyaakyaa, ya na malaakacaagari baa heñoh na goñ-jësíkaa.

Yaama ban, ya na malaakacaagari, yaa heñoh naña. ⁸ Wayee gon-jésíkaa mínnndii ga heñaa, ee fodaama ya laakissii fen daa ya enan ga asamaan, ya na malaakacaagari. ⁹ Ya jafussa ga fooh, ya gon-jésíkaa, gon-cosaanaama wo'u sépí'-ga-nofii, wala Seytaanii, yii dúki béeñ ëldúnada. Ya jafussa ga kakay, ya na malaaka-caagari.

¹⁰ Lëehí'ta, mi kelohha koonaa kiyaak ga asamaan, kaa wo' an:

- Diimada, jamaanii kimúckii le'in, diimada Koohyiigaruu teewohin iñii ya mínda ee tuukirin nguuriigari. Diimada Kiristaaniigari eruunun doolii. Ga iñaama, pokoh-kiwo'ii, yii wekoo no-hoo épírohi mbok-kerceenciigaruu na Koohcsa, jafuunun ga kakayfii.

¹¹ Ba nak, ba laakin ndam ga dookci ndaga nífi kubaalkii aamfuseebada, na ban kayohfaa ga wo'eenaa ba seedi'eeda. Ba keeñukkii kipeskaagaba bi ba niikka kikaan.

¹² Kérí tah, fu asamaan na dú bii dú dëk gadá, neblukat!! Kakayfii na giyyii nak, massa dú, ndaga sépí'-ga-nofii yoosukin garúu, ee ya líifin na tam-keeñ ga dii ya ínohin an ya tesohissii yewinda.

¹³ Daa gon-jésíkaa hotee an ya jafuunun ga kakayfii, ya íisukka ga fenoo betifaa límee kowukaa kiyaalkaada. ¹⁴ Betifaa nak tokdfussa pabcaa kanakcaa caagiyoofaa* fiyaakfaa, en danaa ya pún bi ga ëgí'-dúndagaa, ya saan

* **12:14** 12: 14 Caagiyoofama míñ ki'en enaamaa yunikiisyaa en na kipes ee wíilee baj-buraada. Malkat 4: 7

gogaa, ya en ga d̄ekataa Kooh waayukdeerid̄a, ya toputu'u da iñaa le' tíkíis taahay na caban[†]. ¹⁵ Waa ennda da, gonj-jésíkaa weessa na kúuwci músú miyewin en fan húlúb, ga fenoo betifaa, doonaa músúmaa bayfa. ¹⁶ Wayee kakayfaa sommba betifaa, fa lègísukka, fa annda múnúmaa gonj-jésíkaa weesee na kúuwciða. ¹⁷ Gonj-jésíkaa nak, keeñci tammba ga betifaa lool, ya móoñísneera heñaa ga towutaa betifaa tesda, baa taabuk iñcaa Kooh nakoh kitumða, ee ba d̄ék ga kiseedi' Yéesuda. ¹⁸ Waa ennda da, gonj-jésíkaa tuukka ga seereenaa giyyaa.

13

Rab meyca ga giyyaa

¹ Tíkka ga, mi hotta rab yidëyna yaa en na kimey ga giyyaa. Ya bayin wiiy cidaan̄kaah na haf ciyitnakanak. Wiyyaa en béeþ bayin baanu-buu', ee hafaa en béeþ bíduunun ga teek-basee ga Kooh. ² Rawaa mi hotða nak, man na cígídoo, kotcaa man na kot rawaa wo'si úrsi* kiyak na kikaañ, ee kúuwkaa man na kúuw gayindi. Gonj-jésíkaa e'tari kimínkaagari, e'tari banj-buuraagari, ee e'tari ban dooli wiyaak. ³ Wíinoo ga hafcaa bayin gaañaa man na hoossee hen, ee gaañamaa yeeri ki'apða, wakka.

[†] **12:14** 12: 14 Ga kiGerek, wo' an: «jamaanu wíinoo, jamaanu ciyewin na caban jamaanu» Iñaama jomin kile' tíkíis taahay na caban. Malkat þan 11: 3; 12: 6 na 13: 5 * **13:2** 13: 2 Úrsi, iñaa rab yidëyna, yaa man na dëñgín pëenii. Ya ñami pëegíi ee tumoo ken dara en an fu le''ii ga towutaa ya laakdsanaa. Ya míniñ ki'ap þo' ga iñaa gaaw na coginaacaagari.

Bu-ëldúna béebba waaru'ussa ga rawaa, ba taabukkari. ⁴ Béeb aawwa kijaamuk gon-jësíkaa ndaga daa ya on rawaa doolida. Ba baa jaamuk ban rawaa, ba baa wo' an: «Bii yiida man na rawii? Bii yiida míñ nari kiheñoh?». ⁵ Rawaa nak, onussa kiwo' wo'een tay na wo'een-basee ga Kooh. Ya onussa kon dooli kitum ga iñaa neþpi, iñaa le' ñiin cidañkaah-nikiis na kanak. ⁶ Rawaa nak aawwa kibas Kooh, kibas teekii Kooh, kibas taalaa Kooh dëkohsfuda na kibas ban béeþ buwaa dëk ga asamaanda. ⁷ Ya onussa kiheñoh buwii enu buu Koohdfa ee ya laak ndam ga dookba. Ya onussa ban dooli ga dook níilaa en béeþ, heetaa en béeþ, lakaa en béeþ na kúlkaa en béeþ. ⁸ Béeb buwii ga ëldúna, ee aboh ga iñaa wa saksee bi wati, teekcaagaba bídussii ga këyítfaa buwaa laak kipeskaadfa, hayussi kijaamuk. Këyítfaama fuu kubaalkaa hoossee fodii sarahdfa.

⁹ Baa fu laakin nof kikelohaa, súkúruka!
¹⁰ Baa Kooh wo' an fu hay kibagunaa, fu hay kibagu. Kooh wo' an fu hay ki'apu na kalawaa, fu hay ki'apu na kalab. Iñaama tah buwii en buu Koohdfa, ba jom kiguu'guuluk hen ee ba taam na ngëm.

Rab meyca ga kakayfii

¹¹ Waa ennda ða, mi hotta rab yiliis yaa en na kimey ga kakayfii. Ya bayin wiyy kanak, caa man na tuwiyy baal yiyyín ee ya wo'ee fodii gon-jësík. ¹² Rawaa meyee ga giyyaada, béeþ doolaa ya laakdfa, yiima laakinwa ee ya yaa teewohwa

ga fíkii rawaa ga giiyaada. Ya yaa gítín bu-ëldúna kijaamuk rawaama meyoh giyyaa ee bay gaañaa man na ya hoosee hen bi wakinda. ¹³ Ya yaa tum kíntaan ciyaak, caa karin sah bi ga kiyóoski' kakay, ga fíkii béeb, kiwiikaa meyoh asamaanda. ¹⁴ Fodaama, ya múuydi buwii ga ëldúnada na kíntaancaama ya onu kitum, ga fíkii rawaa meyohee ga giiyaada. Ya yaa wo' buwaa kihéwí' nataalaa rawaa hoosee na kalabfaa ee ya yaa pesisda. ¹⁵ Ya onussa kipesi' nataalaa rawaa waama, ya tummbawa bi wa mínnnda kiwo', ee wa onuunun an béeb baa fu jaamukkiwanaa fu apu. ¹⁶ Rawaa yukanakyaan gítínnda kon béeb buwii, oomaanoo, yaakoo, buuroo, nduloo, ñaamoo, baa enndii ñaamoo, kibay mandarga rawaa ga yah-ñaam wala ga pük. ¹⁷ En danaa, ken mínoo kilom wala kitoon ee bayyii mandargaa rawaa: ennda teekaagari wala kídaa hín nawa.[†]

¹⁸ Diima kilaak hamham kérí meekisohu dii: baa laakin hel hay kimín ki'ínoh iñii kídiimá teekii rawii waa' kiwo'da. En ki'enaa, kídiima hín na wii teekii bo'-súusúus[‡]. Wéri en téemée'-yitniinoo na daankaah-yitniinoo na yitniinoo (666).

14

[†] **13:17** 13: 17 Ga lakcaa waama, occaagaca kínsee hen, ocaa en béeb bayeera mandarga kín, fodii dii: a = 1; b = 2; c = 3. Kon teek míneera kijagu fodii kikín. [‡] **13:18** 13: 18 Kídaa teekaama mandarga ëldúna na buwii en gadá, ndaga bo' saku ga besaa wu-yitniinoowaa. Kon rawaa bay mandargaa bo' ee mandarga iñaa mattii. Kooh laak kín wu-yitnakanak.

Kubaalkaa na buwaa biyewinbaa ya laasda

¹ Waa ennda ጋ, mi hotta Kubaalkaa tuukin ga janjagaa Síyon, ya na bo' bijúnni citéemée' na bijúnni cidaajkaah-nikiis na bijúnni cinikiis (144.000). Yaa en béeb, teekii kubaalkii na wii Kooh paamci, bíduunun ga púkaagari. ² Mi kelohha koonaa, kaa meyoh asamaan, ee ka ríi' en fan yëngëlaa dúscaa ga giyyaada, en fan ban íníj wiyaak. Koonakaa mi kelohda madin ban na ríi' riiticaa bibo' en na kiri-iti. ³ Béeb buwaama baa yeek yeek-kañ wi'as ga fíkii banj-buuraa, ga fíkii enaamacaa binikiisbaa en na kipesda, ee ga fíkii yaakcaa ban. Yeekaama, Ken mínoowa kiyoona, enndii buwaa bijúnni-téemée'baa na bijúnnidaajkaah-nikiis na bijúnni-nikiisbaa baama Kooh laas ga éldúnadanaa.

⁴ Buwaama nak mossoo kilíib ga kitaam na beti, ee ba setin wic. Ba taabuki Kubaalkii daa ja aaw tóoh. Kooh yérí laasba ga díkaanti buwii, ba erohha haffa ga Kooh na ga Kubaalkii fodii iñaa nísu ga iñcaa píiku, kifaani' Koohdfa. ⁵ Ee saboh fíinoo mosoo kimey ga kúuwba: ba laakoo sík.

Malaaka baahay yéegalohha atti'aa Kooh

⁶ Waa ennda ጋ, mi hotta malaaka yiliis yaa en na kipún ga jepitaa asamaan. Ya haydoh he-whew winéwí' waa nísukoo bi taa', kiyéegalwa béeb buwii ga éldúnadfa: kúlkaa en béeb, níllaa en béeb, lakaa en béeb na heetaa en béeb. ⁷ Ya yaa wo' didóolí' an:

- Niikat Kooh ee dú e'ti ndam! Kayoh, wahtii ya yah ki'atti' ēldúnada le'in. Kon jaamukat bii sak asamaanii, kakayfii, giiyii na haalaa-músúciida.

8 Laakka malaaka yiliis, yukanak, taammba ga fenoo yudsewaayaa, wo'"a an:

- Babíloon, teerii wiyaawkii keenin! Ya yii ya lēeldsee heetcii béeb na biiñii kifaanuk-pakaykiigari kiyaakkii ya enukohdfa, ya keenin jac!

9 Laakka malaaka yiliis, yukaahay, taammba ga fenoo banakbaama, wo'"a didóolí an:

- Béeb baa fu jaamuk rawii na nataaliigari, ee fu bay mandargiigari ga púkaagaraa wala ga yahaagaraanaa, **10** fu hay ki'an ban ga biiñaa aylukaa Kooh. Biiñaama nak koocussii ee Kooh hafanndaawa ga kaas aylukaagari. Fu yaama, fu hay kisodalu lool ga kiwiikaa na pëndëlaa witémí'waa, ga fíkii malaakacii Kooh na ga fíkii Kubaalkii. **11** Fodaama kiwiikaa yahhaa kisodalda, iifilaagaka yah kidúuk bi taa'. Ee buwii jaamuki rawii na nataalaagarifa, na béeb baa mandarga'u na teekiigari, laaksanndii íika', enndii wek enndii noh.

12 Iñaama tah buwii en bu-Kooh, taabuk iñcii ya nakoh kitum, ee ba gëmin ga Yéesuda, ba jomin kiguu'guuluk. **13** Waa ennda ña, mi kelohha koonaakaa meyoh asamaan, wo'"aroo an:

- Bídaa iñii yii: «Aboh diima, ba yewinin múu' buwii en wiinoo na Ha'mudii bi ga kikaanda!» Helii yisela'íyii wo' an:

- Kayoh, ba hay ki'íkaruk ga coonucaa ba dayeeda. En ki'enaa, tumeencaagaba hayba kitaabuk.

Ëldúna píkussa

¹⁴ Waa ennda ña, mi hotta yaayeel wiyaanaaw dfer, ee ga dlookgaa laakin iñaa yun̄ ga man na bo'[✳]. Ya ekukin baanu-buu' wu-wúrúus ga hafaa, ee ya abin píkaa wikéeñi' ga yahaagari.

¹⁵ Laakka malaaka yiliis yaa meyoh Kaanfaa Kooh, ya yaa fiip baa yun̄ ga yaayeelaada an:

- Tíkaa píkaaniigaraa fu aaw kigú' ndaga kipíik le'in ee tóoh lúudin kipíik ga kakayfii. ¹⁶ Fodaama, baa yun̄ ga dlook yaayeelaada weessa píkaanaagari ga kakayfii, ëldúna tóoh píkussa.

¹⁷ Laakka malaaka yiliis yaa meyoh Kaanfaa Kooh ga dlookda. Yaama ban abin píkaa wikéeñi'.

¹⁸ Léehí'ta, laakka ban malaaka yiliis yaa meyoh loteelaa. Yaama yérí laak dooli ga kiwii. Ya fippa yaa bay píkaanaada, didóolí an:

- Tíkaa píkaaniigaraa wikéeñi'wii, fu gú' yoolresençii ga ëldúnada, ndaga ca lúudin.

¹⁹ Waa ennda ña, malaakaa weessa píkaanaagari ga kakayfii, gú'ta yoolcaa resençii ga ëldúnada. Ya iiffaca ga seesaa'-biiñaa wiyaakwaa en aylukaa Koohda. ²⁰ Towu resențaa togisohussa ga djuuy iñaa seesohsicña, ga foogaanaa teeraada. Ñíf meyohha ga, wa taakka iñaa hín na kiloomeet citéemée'-kaahay

---

[✳] **14:14** 14: 14 Malkat 1: 13; Dañeel 7: 13.

(300) ga agilaat, ee wa lappa bi hínnda na laabcaa pëníscaa ga dook.

15

Malaakacaa biyitnabanakbaa na kofeelcaa ciyitnakanakcaa méeñdohda

¹ Waa ennda da, Kooh teeþparoo enaama yiyaak yiliis ga asamaan, yidóoyí-waa': malaaka biyitnabanak bayuunun kofeelcaa ciyitnakanakcaa méeñjoh ee céri yah kiméti' aylukaa Koohda. ² Mi hotta ðan enaama, en fan giiy-seetu, waa akitohu na kiwii. Buwaa tēhin rawaa, ba jaamukii nataalaagari, ee ba bayyii kídaa hín na teekaagarida, tuukuunun ga dook giiy-seetaa. Ba níkukin riiticaa Kooh ereebada, ³ ee ba baa yeek yeek-kañii Móyiis, súrgaa Kooh na wii Kubaalkii, an:

- Kooh, Ha'mudii ee míñ ga tóohda, tumeenciigaraa yakin ee newin kimalak, fu buurii béeþ heetcii, iñaa fu natin kitum tóoh, júwin ee koo' ga waas.

⁴ Ha'mudii, bii kaañanndaa kiniikoo ða? Bii sagan kikañ teekiigaraada ða? Kayoh, fu doñ fu yëri sela', ee béeþ heetcii hay kihayu yí'u ga fikiifu, jaamuksiraa, ndaga ða hotin an tumeenciigaraa júwin.

⁵ Waa iñaama paaffa, mi hotta ga asamaan, dekataa wëñ kisela' en ga taalaa teewoh kifiiliimunkaa Kooh na buwiida, lægísukin.

⁶ Malaakacaa biyitnabanakbaa bayu kofeelcaa ciyitnakanakcaada meyohussa da. Malaakaa en béeþ ekuk kúltí sooy fiyanaaw d'er bi faa melic,

ee pëkírukkin liib-wúrúus ga fasaafaa. ⁷ Yíinoo ga enaamacaa binikiisbaa en na kipesdā[◊] e'ta malaakaca biyitnabanakbaa kaas-wúrúus ciytnakanak caa líifin muut na aylukaa Kooh, yii en na kipes bi taa'da. ⁸ Waa ennda dā, dekataama wëñ kisela'da líiffa na iifil, kiteewoh ndamaa Kooh na doolaagari. Ee ken mínnidii da ki'aas bi ga daa kofeelcaa ciytnakanakca malaakaca biyitnabanakbaa haydohda matan.

Kaasca ciytnakanakca tum aylukaa Koohda

16

Kaasaa debdā

¹ Tíkka ga, mi kelohha koonaa kiyaak, kaa meyoh dekataa wëñ kisela' ga Kaanfaa Koohdā, ka wo'a malaakaca biyitnabanakbaa an:

- Karat, dū íif ga éldúna kaascii ciytnakanakcii tum aylukii Koohda.

² Waa ennda dā, malaakaa debdā, ka'ta, íiffa kaasaagari ga éldúna. Taaw cibóni', ciméeski' dalla kimey ga faancaa buwaa bayee mandargaa rawaa ee jaamuksee nataalaagarida.

Kaasaa wukanakwaa

³ Malaakaa yukanakyaa íiffa kaasaagari ga giyyaa, músúmaa dalla kiman na ñíf baa kaanin. Béeb iñcaa pesee ga giyyaada kaannda.

Kaasaa wukaahaywaa

⁴ Malaakaa yukaahayyaa íiffa kaasaagari ga húlúbcii na haalaa-músúcii, ca súpitukka ennda

---

[◊] 15:7 15: 7 Malkat 4: 6.

ñíf. ⁵ Daama, mi kelohha malaakaa onu dooli ga dook mísúciida wo'"a an:

- Fu yii fu en, fu enee ee fu sela'inda, fu júwin ga dum fu atti' iñcumada. ⁶ Waa ba bérí aamee ñífaa buwaa en buufuda na waa seldiigaciigaraa, fu nak, fu erinba ñíf ba an ee gënин gaba.

⁷ Mi kelohha koonaa kaa meyoh loteelaa tékírohsí cúuraayda an:

- Ehee, Kooh, Ha'mudii míñ tóohda, iñcii fu atti'da koo' ga waas ee júwin!

Kaasaa wu-nikiiswaa

⁸ Malaakaa yuniikiisyaa íiffa kaasaagari ga dook nohii, wa onussa kitéki' buwii na kiwiikiigawa. ⁹ Noh witémí' aawwa buwii kitéki', ba baa bas Kooh, ya yii ya laak dooli ga dook kofeelcaa caamada. Ee ba sañnga kisúpít kipeskaagaba, ba e' Kooh ndam.

Kaasaa wu-yëtúuswaa

¹⁰ Malaakaa yuyëtúusyaa íiffa kaasaagari ga dook banj-buuraa rawaa. Fodaama, kúlkaa rawaa nguurukohda ennda ga ñúus kérúus. Buwaa aawwa kidowuk perem ndaga mesiklaat.

¹¹ Ba baa bas Kooh yii ga asamaanda ndaga kofeelcaa ba en na kidayda na taawcaa ambada; ee bi wati, ba sañnga kisúpít kipeskaagaba.

Kaasaa wu-yitniinoowaa

¹² Malaakaa yuyitniinooyaa íiffa kaasaagari ga húlúwaa wiyaakwaa wo'u Ëfaratda, mísúmaa dalla kisiíñ kifoñi' buu'caa kúlkohu meyaa'-nohda waas. ¹³ Waa ennda cña, mi hotta rab bibóni' baahay baa waa' kiman na buuru-buu',

ba meyca, yii ga kúuwkaa gon-jësíkaa, yíinoo ga kúuwkaa rawaa*, yíinooyaa ga kúuwkaa sëldíiga sépí'i'-ga-nofaa†. ¹⁴ En ki' enaa, iñcaa enee rab bibóní', baa tumi kíntaan. Ba ka'ta ga buu'cii ga ēldúnadfa béebba, kihídírohba kihéñohnee ga besaa wiyaakwaa Kooh, yii míin tóoh amda.

¹⁵ Ha'mudii wo' an:

- Malakat, mi yii hay fodii lok. Baa neehhii ee yaa na kúlticaagari, yewinin múu' ndaga ya tíidoo faan buucuuc bi bo' hoti kacici.

¹⁶ Fodaama, rabcaa bibóní'baa hídírohussa buu'cii ēldúna ga dékataa wo'si ga ki'Ebérée Armagedoñda.

Kaasaa wu-yitnakanakwaa

¹⁷ Malaakaa yuyitnakanakyaa íiffa kaasaagari ga uurisii. Koonaa kiyaak kelohukka ga dékataa wéñ kisela'dfa, meyoh banj-buuraa. Ka wo'a an:

- Matin sék!

¹⁸ Daama, laakka melic, toonaa na íníj, caa en na kiríi', na yéngéluk-kakay wiyaak, waa mosoo kilaak iñaa bo'-súusúus enee ga ēldúna bi wat. ¹⁹ Teeraa wiyaakwaa da'sukohha kom kaahay ee teerucii túltii béebca bú'ta. Babiloon nak, teeraa wiyaakwaama, Kooh al-liiwa. Ya anlukohwa kaas-biñaa en aylukagari witamóhí'waa. ²⁰ Dékcaa giyyaa wíilda tóohca ennda mes ee ken hotissii janjan wiinoo. ²¹ Tob-galaas wiyaak, waa bílaataa kalamcaa

---

* **16:13** 16: 13 Rawaa meyee ga giyyaada † **16:13** 16: 13 Rawaa yukanakyaa, meyohee kakayda yérí bayu dii «sëldíiga sépí'i'-ga-nofaa» ee en baa tik hafci sëldíiga-Koohda. Malkat han 19: 20.

jomin kile' kílóo cidaanjkaah-nikiis, meyohha asamaan, dalla kikeen ga dook buwaa. Buwaa nak baa bas Kooh ndaga mesiklaataa tob-galaasaa haydoh ga dookbaada. En ki'enaa, kofeelkaama dal gabada, lak barin.

17

Beti faankoh-pakayfaa na rawaa

¹ Waa ennda da, yíinoo ga maalaakacaabiyitnabanakbaa bay kaas mesiklaatcaa ciyitnakanakcaada, hayya, wo''arоо an:

- Hay, mi teebpaa atti'ii sek beti faankoh-pakayfii* fiyaakfii yípuk ga yahaa giycii ciyaakciisa. ² Buu'cii ga ēldúnada faanukuunun nari, ee buwii ga ēldúnada laaluunun ga biiñii en kifaanuk-pakaykiigarida.

³ Helii Kooh dallaroo kisooruk, malaakaabayyaroo ga ēgí'-dúndagaa. Mi hotta daama betifaa lap ga dook rab yiyo'oh cor. Faanfaa rawaa gomin na teek basee ga Kooh, ee ya bayinhaf ciyitnakanak na wíiy cidaanjkaah. ⁴ Betifaa ekuk kúltí ciyo'oh cor, cimelic-melic, ya lífin na wúrúus na jamaa na pemi. Ya bayin ga yahci kaas wúrúus, waa lífin na enaama cisépí'i caaraamin ee límukoh ga kifaanuk-pakaykaagari. ⁵ Laakin teekaa bídu ga púkaagari ee iñaa kúmpa. Bídu ga an:

«Babiloon yii yiyaakyii, eew faankoh-pakaycii, eew enaamacii ci'araamí'cii ga ēldúnada.»

---

* **17:1** 17:1 Betifaa faankoh-pakayfii wérí teewoh jíkaa hotuk ga teekaa teeraa Babiloonda.

6 Mi hotta an betifaa laalin ga ñífaa buwaa en buu Koohdfa, buwaa seedi'ee Yéesuda. Daa mi hoteefa, mi waaru'"a lool. **7** Malaakaa nak wo"aroo an:

- Fu waaru' ya hínda? Mi hayyaa kiléerí kúmpafii en ga betifi, na rawii koorukki, ee bay hafci ciyitnakanakcii na wiiycii cidaanjkaahciida. **8** Rawii fu hotdfa peseera, kipesci leehha. Ya hay kimeyoh bu-baam[†], ya aaw ga kisanjku'uk. Fodaama, buwii ga ëldúnada, ee ga iñaa wa saksee bi wati, teekcaagaba bídussii ga këyítfaa bay teekcaa buwaa laak kipeskaa leehooda, hay kiwaaru'u binaa ba hot rawaanaa, ndaga rawaa peseera, kipesci leehha, ee ya hay kihayis.

9 Diima, ki'ínoh iñii yii meekisoh kilaak hel na hamham: hafci ciyitnakanakcii teewoh tégélcii ciyitnakanakcii betifi yípukohdfa; ca teewoh buu' biyitnabanak ban. **10** Biyëtúus ga buu'caama laasin kikeenu, yuyitniinooyii yii nguuruk diima, ee yuyitnakanakyaay hayyi duum. Wayee binaa ya hayaa, ya joman dii ki'en jutuut. **11** Rawii pesee ee kipesci leehhadfa, ya ga kihafci, iñaa buu' yuyitnakaahay. Ya kíndohu ban ga biyitnabanakbaa ee ya aaw ga kisanjku'uk.

12 Wiiyeci cidaanjkaahcii fu hotdfa nak, cérí en buu' bidaanjkaah, baa dallii kinguuruk duum. Ba hay kinguuruk, wayee ba onsan kinguuruk wahtu wiinoo doj ee ba yah kibok kinguuruk

---

[†] **17:8** 17: 8 Bu-baam Dekataa jafohsa rabcaa ga bí' kakaydfa. Ga baahaa yaawúu'caa, dekataama, ga bí' kakaydfa, rabcaa daaksi da, ba seki besaa ba atti'san kikaan bi taa'dfa.

na rawii. ¹³ Ba béeħba nak, ba díiruk enaama yiinoo: ki'e' rawii kimíñkiigaba na dooliigaba. ¹⁴ Ba hay kiheñoh Kubaalkii wayee Kubaalkii hay kilaak ndam ga dookba, ndaga yérí en Ha'mudii ha'muncii, ennda Buurii buu'cii ban. Buwii ya nook ga hafci, ya fal ee ba gém garida, ba hay kibok ban kilaak ndam nari.

¹⁵ Tíkka ga, malaakaa wo'issaroo an:

- Giiyccii fu hotda, cii beti faankoh-pakayfi yípukohdfa, teewoh heetcii, mbooloocii, túltii na lakcii ga ēldúnada. ¹⁶ Wiiyccii cidaaŋkaahcii fu hotda, ca na rawii waa'sanndii kihot ga betifi. Ba hay kite' béeħ iñcii ya laakdfa, ya tesda dúnj. Ba hay kiñam nahcii faanfiigari, ba tékí' iñaa tes garida ga kiwii. ¹⁷ En ki'enaa, Kooh tumin ga keeñcaagaħba, ba mëti' iñaa ya natee kitumdfa, ba bokka kidíiruk iñaama, ennda ki'e' rawii doolaa nguu'caagaba, bi ga daa iñcaa Kooh wo'da matan.

¹⁸ Betifi fu hotda nak teewoh teerii wiyaakkwii nguuruk ga dook buu'cii ga ēldúnada.

18

Keenaa Babíloon, teeraa wiyaakkwaa

¹ Ga waa iñaama paaffa, mi hotta malaaka yiliis yaa yoosukoh asamaan. Ya laakin dooli wiyaak ee lee'laataa meyoh ga ndamaagarida gommba ga ēldúna. ² Ya dalla kiles koonaa kiyaak an:

- Babíloon, teerii wiyaakkwii keenin, wa keenin jac! Diimada ya enin didékaa' rab-seytanicii, ḋaakkaarii béeħ rabciibibóni'bii, na béeħ selcii tabin kiñam [na béeħ júu'cii tabin

kiñam], ee ken waa'tiida. ³ En ki'enaa, heetcii ga ēldúnada tóohca anuunun ga biiñiigari en kifaanuk-pakaykii kiyaakkii ya enukohda. Buu'cii ga ēldúnada faankuunun nari, ee kiwaa' mo'laat ēldúnakiigari barinda onin toonohcii ga ēldúnada kilaak alal ga.

⁴ Léehí'ta, mi kelohha koonaa kiliis kaa meyoh asamaan an:

- Dú heetiigoo, meyat gari, en danaa dú bokoo ga baakaa'ciigari ee dú akitohsoo ga kofeelcii yahhi kidalda. ⁵ Kayoh, baakaa'ciigari tíkísukohin bi le'in asamaan ee Kooh hot ga tumeenciigari cibóni'cii. ⁶ Íkatti iñii ya tumee buwaada, fayatti waas kanak iñaa ya wútíroheeda. Líifdat kaasaagari na anahaa wëñ ki'aay waas kanak waa ya eree buwii ki'anda. ⁷ Ga daa ya hídí' kigooñi' hafci ndam na mo'latda tóoh, tíkatti iñaa hínda ga coonu na kofeel. Ya wo' ga d'uuyci an: «Mi yii yuŋga dii dës fodii buu' yibeti, mi enndii betifaa yah kiñak yaal, ee mi ínohanndii mûk kiton.»

⁸ Iñamaa yërí tahan bi kofeelcii sekkida hídochán kidal ga dookci ga bes wiinoo: ennda kikaan, kitoŋ na a', ee ya hay kitékíru ga kiwii. Kayoh, Kooh, Ha'mudii atti'ida, yërí míñ ga tóoh. ⁹ Béeb buu'cii ga ēldúna faanuksee nari, bokussa nari kinebluk ga alalaagarida, binaa ba hot iifilii kiwiikii ya yah kitékírohudanaa, ba hay kifipoh, ba kodukiri. ¹⁰ Ba hay kiceel palah ndaga kitúit ga coonucaa ya dayanda, ee ba wo'i an:

- Massa, éey massa, fu Babíloon, teerii wiyaak-wii, teerii wiléeki'-dooliwii! Wahtii wa wiinoo donj ee atti'ii fu atti'uda matta!

¹¹ Toonohcii ga ëldúnada, ba ban, ba hay ki'en ga kifipoh, ba kodukiri ndaga ken lomsisoo iñcaa ba toonida: ¹² ennda wúrúus, hëelís, jamaa na pemi; ennda ban piis ci'elep-elep, piis cisooy, piis ciyo'oh cor cimelic-melic; ennda ban heet haangacaa yoobpii, na enaamacaa hëwírohu sís cooh, na haanga ciséeri', pérém, pewiñ wala atoh wimórí' waa wo'si marba; ¹³ ennda ban safalaah këedí' na éeñdaah ciliis, la'koleñ, heet cúuraay ciyewin, biiñ, dúuleen, féríñ na beli, enoh, baal, pénis, sareet, bi ga biñaam na buwaa abu hen. ¹⁴ Toonohcaama hayyi kiwo' ban an:

- Iñcii fu heelee kilaak ga keeñfuda tóohca saadinndaa. Tóoh alaliigaraa na mo'laatcii fu bayeeda, fu hídin gaca da dún, ee fu laasissoo gaca bi taa'. ¹⁵ Toonohcaa laaku alal ga toonaagaba ga teeraamada hay kiceelu palah ndaga kitít ga coonucaa ya dayanda, ba fiipohi, ba koduki iñaama. ¹⁶ Ba hay kiwo' an:

- Massa, éey massa teerii wiyaakwii ekukee kúltí ci'elep-elepcii, cisooycii, kúltíci ciyo'oh cor, cimo'laatcii; teerii pokukee wúrúuscii, jamaacii na pemiciifa! ¹⁷ Wahtii wa wiinoo doŋ, alaliigaraa béebwa púdin! Fodaama béeb fóolíroh gaalcii, béeb buwii aasi gaal kibaabdfa, buwii lëgëyi ga giiyda na buwii ay kipesba ga giycä, ceelussa palah, ¹⁸ ee daa ba hotee iifilaa tékíree teeraada, ba fiippa an:

- Laakoo mûk teeraa hín na teerii wii kiyaak!.

¹⁹ Ba baa íifuk kakay ga hafcaa, ba baa weleluk, ba baa fiipoh, ba baa koduk iñaama, an:

- Massa, éey massa teerii wiyaakwii! Ha'-gaalcii ga giiyiciida béeßba bewohu alalciigaba ga kisíidikiigari, ee wahtii wa wiinoo doŋ, wa dúbírussa!

²⁰ Fu asamaanii, neblukaa ga dii wa dúbíruda! Neblukat, dú buwii en buu Koohda, dú, apotaa'cii, na dú sëldíiga-Koohcii. Kayoh, Kooh ēldúkdfinndúu, ya atti'inndi.

²¹ Waa ennda da, malaaka yiléekí'-dooli bëßpa atoh wiyaak waa man na cii dílohsí belicá, jaffawa ga giyyaa, wo''a an:

- Babíloon, teerii wiyaakwii yah kijafu da fúr, ken hotsisoowa bi taa'! ²² Ken kelohsanndii ga leeloofu típ-halam na koonaa yeekeh, mbiíwoh na típoh kúlúb. Ken hotsanndii ga leeloofu lëgëyoh, yaa míñ ki'en tóoh, na kandan këdí. ²³ Lee'laat lampu melicsisoo ga leeloofu, ee ken kelohsisoo ga d'uuyfu típuk sëgílook. Toonohciigaraa bërí wëñee dooli ga ēldúna, ee luhuseeniigaraa tahin béeß heetcii kimúuy.

²⁴ Baatta ga, nífi sëldíiga-Koohcii, na wii buwii en buu Koohda, na ban wii béeß buwii apsee ga ēldúnada, hotukin ga kaanfu, fu Babíloon.

19

Yee-k-ndam ga asamaan

¹ Ga waa iñaama paaffa, mi kelohha ga asamaan en fan koonaa kiyaak, kaa en na kirii' meyoh ga mbooloo wiyaak an:

- Alélúyaa! Kimúc, ndam, na kimín kuu Koohyiigaruu!

² Dii ya atti'ida taam ga kayoh ee júwin. Ya atti'in beti faankoh-pakayfii fiyaakfii yahsohee ēldúna na kifaanuk-pakaykiigarida, ee ñífaa seldíigacaagari betifaama aamee na yahcida, ya ēldúkdfinbawa ga dookci.

³ Tlkissa ga, ka wo'issa an:

- Aléluya! Iifilii teerii en na kitakdā dūukin pútúl, ee yah bi taa'!

⁴ Waa ennda dā, yaakcaa bidaanjkaah-kanak na binikiisbaa, na enaamacaa binikiisbaa en na kipesdā yí'ussa baa jaamuk Kooh, yii yuŋ ga banjbuuriida, ba baa wo' an:

- Aameen! Aléluya!

Cuunoh sëgílookfaa kubaalkaa

⁵ Laakka koonaa, kaa meyoh ga banj-buuraa, wo'a an:

- Kañat Koohyiigaruu, dū béeþpúu súrgaciigari, dū bii dū niikinnida, oomaanoo, yaakoo.

⁶ Léehí'ta, mi kelohha en fan koonaa, kaa meyoh ga mbooloo wiyaak, kaa ríi' en fan dúscaa ga giyyaadā, wala íníj ciyaak caa en na kiles, an:

- Aléluya! Kayoh, Kooh, Ha'mudiigaruu míñ ga tóohdā aasin ga nguuriigari. ⁷ Du neblukat, dū koltukat ndaga keeñ wisóosí', dū e'ti ndam ndaga sëgílookfii Kubaalkii le'in kimma. Kílookkiigari hewírukín bi morin.

⁸ Ka onuunun ki'ekuk kúltí-sooy fiyaanaaw der, fimélíci'. Kúltí-sooy faama teewoh iñcaa cijúwí'caa buwaa en buu Kooh tumida.

⁹ Malaakaa dallaroo kiwo' an:

- Bídaa iñii yii: Ba yewinin múu', buwii bayu kiñam ga sëgilookfii Kubaalkiidä. Tíkka ga, ya wo'issaroo an:

- Wo'eencuma Kooh wo'ca sah-sah.

¹⁰ Waa ennda ñfa, mi jafukka kakay ga kotcaa-gari kijaamukki. Wayee ya wo"aroo an:

- Múk, kaa tum iñuma. Mi súrga doŋ fodiigaraa, fodii ban mbok-kerceencaagaraa abu kayohfaa Yéesu seedi'ña. Jaamukaa Kooh! En ki'ena, kayohfaa Yéesu seedi'ña férí léerí' hel-caa sëldíiga-Koohcaa.

Iñcii ciyitnakanakciiyah kiméeñjoh kilaakña

1. Baa lap pénísfaa fiyaanaawfaada

¹¹ Léehí'ta, mi hotta asamaan lëgísukin, pénís fiyaanaaw dalla kimey. Laakin baa lapfa, ee teuku "Yiwóorí'yii, Yukayohyii". Dii ya atti'ida júwin ee ya heñohi ga kayoh. ¹² Hascaagari caa bac en fan kiwiikaa jaalohin ee ya bayin ga hafaa baanu-buu' ciyewin. Bíduunun gari teek, waa enndiirinaa, ken ínohoowa. ¹³ Ya ekukin kúltí, faa ñoodu ga ñíf. Ya teuku "Wo'eenii Kooh". ¹⁴ Heñohohcaa ga asamaanda taabu-unun ga fenooci lapu pénís biyaanaaw ban, ba ekukin kúltí sooy ciyaanaaw ñer. ¹⁵ Kalab fikëeñí', faa ya yah kifeekoh heetcida, meyca ga kúuwkaagari. Ya yah buwii kiní' na ngot pewiñ, ee ya togisoh towu-resentaa ga ñuuuy disseesa'daa en aylukaa Kooh witamóhi'waa, Kooh yii míñ ga tóohda. ¹⁶ Bíduunun ga kúltifaagari na ga poogalaagari teekaa wo' an "Buuri buu'cii, Ha'mudii ha'muncii".

2. Mbúumbaayaa wiyaakwaa selcaa

¹⁷ Tíkka ga, mi hotta malaaka yaa tuukin ga duuy nohii. Ya fiippa béeb selcii púdi ga jepitaa asamaanda an:

- Hayat, hídírukohat kiñam cuunohfii fiyaakfii Kooh bëytohfa! ¹⁸ Hayat kiñam townohyttii faancii buu'cii, townohyttii cii buwii fiyaakbii kuliyuki ga heñdfa, cii ha'-doolicii, cii péniscii na cii buwii lapbada, cii béeb buwii: ennda ñaam, ennda buwaa enndii ñaamfa, oomaanoo, yaakoo.

3. Rawaa búukussa ya na sëldíiga-Seytaanaa

¹⁹ Waa ennda da, mi hotta rawaa, ya na buu'cii ga ëldúnada, na buwii taabi naba kiheñohfa, ba hídírukohha kiheñohnee na baa yaama lap pénisfaa fiyanaawfaada, ya na buwaa taam narifa ban. ²⁰ Rawaa abussa, ya na sëldíiga sépí'i'-ga-nofaa tumee kíntaancaa ga fíkiifa. Kíntaancaama cérí ya dúkohee buwaa bay mandargaa rawaa ee ba jaamukee nataalaa-garida. Ba banak, ba jafussa ga duuy kiwiikaa na pëndëlaa witëmí'waa ee lak ba baa lís kipes. ²¹ Buwaa bíinoo tesfa apussa na kalabfaa mey ga kúuwkaa baa lap pénisfaada, ee béeb selcii ñamussa ga faancaa buwaama bi kapussa.

20

Nguuraa tíkúis tijúnnitaa

4. Goñ-jësíkaa bagussa aaw tíkúis tijúnni

¹ Lëehí'ta, mi hotta malaaka, yaa yoosukoh asamaan, bayin ga yahci kucëwíikaa bu-baam,

na ban ceen fidéena. ² Ya ammba gonj-
jésíkaa, gonj cosaanaama wo'u sépí'i'-ga-nof,
wala Seytaanida. Ya bañngari ndiit na ceenfaa,
kitéhdohhi tíkíis tijúnni. ³ Ya jaffari ga bu-
baam, ya tēcca halaa, galla pewiñ ga dookgaa, en
danaa, ya mínsisoo kidúk heetcii ga éldúnada bi
ga daa tíkíistaa tijúnnitaa paafan. Paaf danaa,
ya jomin kibégisu ya íisu jtuut.

⁴ Tíkka ga, mi hotta bañ-buu'caa, buwaa yun
ga dlookgaada onussa kimín ki'atti'. Mi hotta
fodaama fítcaa buwaa hafcaa gú'see ndaga daa
ba seedi'ee Yéesu ee ba gémee wo'eenii Koohcsa.
Buwiima mosoo kijaamuk rawii, mosoo kija-
muk ban nataalaagari ee ba bayyii mandargaa
rawii, enndii ga pük enndii ga yah. Ba mílíssa*,
ba bokka kinguuruk na Kiristaanii tíkíis tijúnni.
⁵ Waama wérí en kimílskaa dfebd'a. Buwaa
tes ee ba kaaninda mílisanndii bi ga daa
tíkíistaa tijúnnitaa matan. ⁶ Buwaama boku
ga kimílskaa kaama dfebd'a, yewinin múu' ee
ba sela'in. Kikaankaa kukanakkaa laakoo dooli
ga dlookba. Ee ba yah ki'en bisarahoh Kooh,
bisarahoh Kiristaanii, ba bok nari kinguuruk ga
tíkíistaa tijúnnitaa.

Seytaani jafussa ga kiwiikaa bi taa'

⁷ Binaa tíkíistaa tijúnnitaa mataa, Seytaani
hay kibégisu ga kasaa ya enoheeda. ⁸ Ee
ya hay kiboyukis kidúknee heetcii en daa en
tóoh ga éldúnada, ennda Gok na Magok†, ya

---

* **20:4** 20: 4 Laakin lëegísohcaa wo'u duma an «Ba pessa».
Malkat ban 20: 5 † **20:8** 20: 8 Malkat Esekíyeel 38.
Teekcaama cérí mandarga heetcii sagoh na buwaa Kooh, ga
bescaa méeñjohdfa.

hídírohba kiheñohnee. Ba hay kiyewin bi ba hín na tukakaytii ga yahaa giyyiida. ⁹ Ba tassa daa en tóoh ga kakayfii, ba soon̄nga buwii en buu Koohdfa na teeraa Kooh keeñukdfa. Wayee laakka kiwiikaa meyoh asamaan tékí'taba. ¹⁰ Sépí'í'-nofii dúkee buwaada nak jafussa ga giiy-kiwiinaa na pëndëlaa witémí'waa, daa goñ-jësíkaa na sëldíiga sépí'í'-nofaa jafusda. Daama, ba yah ki'en ga mesiklaat wekoo, nohoo bi taa'.

Atti'aa méeñjohda

¹¹ Tíkka ga mi hotta ban̄-buu' wiyaak wiyaanaaw ðer, mi hotta ban baa yuñ gadsa. Asamaanii na kakayfii núpussa, úsaayussari, ee kën ínohissii daa ca aawdfa. ¹² Mi hotta ban buwii kaaninda, oomaanoo, yaakoo, tuukuunun ga fíkií ban̄-buuraa. Laakka këyítcaa kúnisu. Këyít filiis kúnísussa ðan. Faama férí en këyítfaa bay teekcaa buwaa laak kipeskaa leehoodfa. Buwaa kaaninda atti'ussa, ga iñaa bídu ga këyítcaada, yaa en béeñ ga iñcaa ya tumdfa. ¹³ Buwaa kaan ga giydfa, giyyii íkkaba. Kikaankii na dekataa buwaa kaanin daakohuda ðan, íkussa buwaa kaan ensee dada. Ee béeñ buwaa atti'ussa, yaa en béeñ ga iñcaa ya tumdfa. ¹⁴ Lëehí'ta, kikaankii, ka na dekataa buwaa kaanin daakohuda jafussa ga giyy-kiwiinaa. Giiy-kiwiinaama wérí en kikaankaa kukanakkaa. ¹⁵ Béeñ baa teekaagari bídussii ga këyítfaa buwaa laak kipeskaa leehoodfa, jafussa ga giyy-kiwiinaa.

21

7. Asamaan wi'as na kakay fi'as

¹ Tíkka ga, mi hotta asamaan wi'as na kakay fi'as. Wiima lak asamaanaa laakee kudewaa na kakayfaa laakeeda múuyin mes ee giiy laakissii. ² Mi hotta ban teeraa wisela'í'waa, Yéerúsaleemyaa yi'asyaa, yaa yoosukoh asamaan meyoh ga Kooh. Wa waayukuunun bi jekin en fan kilookkaa hëwíruk kiyah kaan yaalci. ³ Mi kelohha koonaa kiyaak, kaa meyoh ga banj-buuraa, kaa wo'an:

- Diiimada, taalii Kooh dëkohdfa weema ga duuy buwii! Ya hay kidék naba, ee ba, ba en heetiigari. Kooh ga kihafci, yah kidék ga duuyba, ya en Koohyiigaba. ⁴ Ya hayba kimoosi' mooncaagaba bëebca. Kikaan laaksisoo, loy na tikodukoh leeh, mesiklaat ban leeh. En ki'enaa, lak éldúnaanaa laakee kudewaada múuyin mes.

⁵ Waa ennda da, baa yuŋ ga banj-buuraada wo'a an:

- Malka, mi yii tum tóoh yi'as.

Ee ya tíkka ga an:

- Bídaa iñii yii, ndaga wo'eencii cii wóorin ee kayoh kesi.

⁶ Lëehí'ta ya wo'aroo an:

- Matin sëk! Mi yérí en Alfaa, mi en Omegaa, mi en dalaarii mi en siñdaanii. Baa pílaa, mi, mi hayyi ki'on ya an ga kuhaalaakaa bay mûsúmaa onohi kipesfa ee ya meekissoo dara ga. ⁷ Baa lebiroh bi ya mey ga na ndamaa, iñuma yérí ya yah kiwaru, ee mi hay ki'en Koohyiigari, ya en kowuroo. ⁸ Wayee nak niikcaa, buwaa

gëmmbiidfa, baa tumi iñaa araamin, baa lagi kumuun bo', buwaa faanuki na baa en béebsda, naahcii, buwii jaamuki koofda, na béebs buwii wo'soo kayohdfa, waraagaba wëri en kijafu ga giyaa abin jépít na kiwii na pëndël witëmi'da: kikaankaa kukanakkaa kérí kaama.

Yéerúsaleemyii yi'asyii

⁹ Waa ennda dfa, yíinoo ga malaakacaabiyitnabanakbaa bayu kaascaaciytakanakcaa líif na mesiklaatcaa ciytakanakcaa mëeñjohdfa, hayya garoo, wo'"aroo an:

- Hay, mi teebpaa kilookkii, kii en betifi Kubaalkiida.

¹⁰ Helaa Kooh sorukkaroo, malaakaa bayyaroo ga dook janjañ wiyaak, wihóorí'. Ya teebsparoo teeraa wisela'i'waa, Yéerúsaleem, waa yoosukoh asamaan, meyoh ga Kooh. ¹¹ Ndamaa Kooh lee'dinwa lañ. Meliclaataaj teeraa man na atoh wimóri', waa wo'si yaspi* ee wa lee' fodii seetu. ¹² Tawah míi' wiyaak, wikéri' dook wëri wiil teeraa ee tumuunun ga hal cidaanjkaah na kanak. Malaaka bidaanjkaah na banak bëri watukca. Teekcaa niilcii Isarayeel cidaanjkaah na kanakkii bíduunun ga halcaama. ¹³ Lafcaa míiraa, waa en béebs bay hal kaahay: hal kaahay ga lafaa hanoh meyaa'-nohdfa, hal kaahay ga lafaa hanoh meyaa'-noh yah-ñaamdfa, hal kaahay ga lafaa hanoh meyaa'-noh yah-senđa na hal kaahay ga lafaa hanoh aasaa'-noh. ¹⁴ Míiraa teeraa nak yípuk ga dook atoh cidaanjkaah na

---

* **21:11** 21: 11 Yaspi: iñaa heet atoh winóoyí', waa laakin hilii-hilii na yo'oh

kanak, ee ga dook atohcaa, bíduunun ga teekcaa apotaa'caa Kubaalkaa bidaaŋkaah na banakbaa.

¹⁵ Malaakaa wo'ee narooda bayin iñaa natohsi: enee doo'-wúrúus ee ya enoheewa kinatoh teeraa, halcaagawa na míiraa wiilwad̄a.

¹⁶ Teeraa enee koñ cinikiis, caa hín ga bakaa en béeþ; hoo'laataa na agilaataa ca wíinoo. Malaakaa natta teeraa na dooraa ya bayda: hoo'laataa na agilaataa na iñaa aboh kakay aaw dookd̄a, tóohca hínnda net. Waa en béeþ, ennda estaat[†] cijúnni-daaŋkaah na júnni-kanak (12.000).

¹⁷ Malaakaa ban natta míiraa: wa ennda ñaaw citéemée' na cidaaŋkaah-nikiis na cinikiis (144). Ya nateewa fodii dii buwii naticd̄a.

¹⁸ Míiraa nak tawahohu atoh wimórí', waa wo'si yaspi ee teeraa tawahohussa wúrúus píi', waa man na seetu kilee'. ¹⁹ La'-atohcaa míiraa teeraa yípohuda nak, mo'dussa na heet atoh cimórí' caa en béeþ. La'-atohaa hanoh kakayda hëwíru na atoh yaspi; wukanakwaa hëwírohu atoh wibúloh, waa wo'si safii'; wukaahaywaa hëwrohu atoh wihiilii, waa wo'si kalseduwaan; wu-nikiiswaa, atoh wihiilii waa sam kibúloh, ee wo'si eméróot. ²⁰ Wu-yëtúuswaa, atoh wiyo'oh, waa wo'si sardoník; wu-yitniiinoowaa, atoh wiyo'oh cor, waa wo'si sarduwaan; wu-yitnakanakwaa, atoh wimbaasaan, waa wo'si kirisolít; wu-yitnakaahaywaa, atoh wibúloh fodii giiy ee wa wo'si béríl; wu-yitnanikiiswaa,

---

[†] **21:16** 21: 16 Estaat man na dii natsi ga Kiloomet wala meeta'da. Estaat wíinoo méejngoh na meeta' citéemée'-kanak (200). Kídaa 12.000 abu fodii iñaa matin ee meyoh ga Kooh. Malkat Esekíyeel 48: 30-35.

atoh wimbaasaan, waa wo'si topaas; wudaanjkaahwaa, atoh wimbaasaan, waa samin kihilii ee wa wo'si kirisoparaas; wudaanjkaah na wiinoowaa, atoh wiyo'oh, waa samin kimbaasaan, ee wa wo'si yaasenti; wudaanjkaah na kanakwaa, atoh wibúloh, waa samin kiyo'oh ee wa wo'si ametisti. ²¹ Halcaa cidaanjkaah na kanakcaa iñcaa siimii cidaanjkaah na siimii kanak. Halaa en béeb siimii wiinoo doñ en ga. Paanaa teeraa iñaa wúrúus píi', waa man na seetu kilee'.

²² Mi hottii ga teeraa fen daa wo'u an Kaanfaa Kooh. En ki'enaa, Kooh yii míñ ga tóohda, ya na Kubaalkaa, bëri en Kaanfaa Kooh, daama. ²³ Ee teeraa soolukkii noh wala ñiin waa yahwa kiléeri' ndaga ndamaa Kooh lee'dinwa ee Kubaalkaa en lampaagawa. ²⁴ Heetcii ga éldúnada tíinsan ga lee'laataagawa, ee buu'cii ga éldúnada ndamcaa ba laakfa haydohsanca daama. ²⁵ Halcaa teeraa yahhii kilagu taa'. En ki'enaa, wek laaksanndii daama. ²⁶ Béeb iñaa on heetcii ndam, e'ba céé', hay kihaydohu daama. ²⁷ Dara iñaa settii mínanndii ki'aas ga teeraama. Baa tumi iñaa araamin aasoo da, ee baa wo'i saboh aasoo da ban. En ki'enaa, buwaa teekcaagaba bídu ga kényítfaa bay teekcaa buwaa laak kipeskaa leehoo, ee en fuu Kubaalkiida, bëri doñ aasan daama.

22

Húlúwaa músúmaa onohi kipesda

¹ Tíkka ga, malaakaa teeþparoo húlúb, waa músúmaa onohi kipes. Wa waa melic fodii seetu,

ee wa waa haaloh dekataa banj-buuraa Kooh enoh, ya na Kubaalkiida, ² wa waa iifuk ga leeloo paanaa teeraa. Daama, ga dikaanti gaanahcaa húlúwaa kanakcaa, kedikkaa onohi kipesda kaa da[✳]. Ka lími towu waas cidaajkaah na kanak ga kíiskaa, ennda ñiidaa en béeþ waas kíinoo. Tuu'taa kedikkaa nak téri on heetcii béeþca kiwak. ³ Kofeel-Kooh wiinoo laaksisanndii ga buwii. Banj-buuraa Kooh ya na Kubaalkaa yah ga teeraama, ee súrgacaagari hayyi kijaamuku. ⁴ Ba hay kihot fíkiifaagari ee teekaagari hay ki'en ga púkcaagaba. ⁵ Wek laaksisanndii ee ken sooluksisanndii kiniitukoh lee'laat lampu, wala lee'laat noh, ndaga Ha'mudii en Koohda hay kiwésóhí' lee'laataagari ga dookba, ee ba hay kinguuruk bi taa'.

Kihayiskaan Yéesu

⁶ Tíkka ga malaakaa wo'issaroo an:

- Wo'eencii cii wóorin ee kayoh kesi. Ee Kooh, Ha'mudii, yii léeri' helcii seldíigaciigarida, wosin malaakiigari kiteeb súrgaciigari iñcii yah kilaak ga iñaa maañanndiida.

⁷ Yéesu wo' an:

- Kayoh, mi yii hay ga iñaa maañanndii. Fu yewinin múu', baa fu am wo'eencii meyoh ga Kooh, bídu ga Kéyítfii fiida!

⁸ Mi San, mi yérí keloh iñcii cii, mi hottaca. Ee wii mi kelohha, mi hottacada, mi jafukka kakay ga kotcaa malaakaa teeweeroocada, kijaamukki.

⁹ Malaakaa nak dallaroo kiwo' an:

[✳] **22:2** 22: 2 Malkat Sënees 2: 9; 3: 22; Esekíyeel 47: 12.

- Watuka! Kaa tumka. Mi, mi súrga fodiigaraa, fodaa ban mbokcaagaraa, sëldíiga-Koohcaa, na ban béeb buwaa taabuk wo'eencii bídu ga Kéyítfii fiifa. Jaamukaa Kooh!.

10 Lëehí'ta, ya wo'issaroo an:

- Kaa dëkoh mûk na wo'eencii meyoh ga Kooh, bídu ga Kéyítfiifa. En ki'enaa, wahtii abu ca jom kilaakohdä deeyin. **11** Baa júbpiinaa dëkat ga kitum iñaa júbpii. Baa settii ga fíkii Koohaa dëkat ga kilíwi' hafci. Baa júwinaa nak, dëkat ga kitum iñaa júwin ee baa en yuu Koohaa, dëkat ga kisela'kaagari.

12 Yéesu wo'in an: «Malkat, mi yii hay ga iñaa maañannndii. Mi hay kitaam na iñciigoo mi yah kineehal buwiidä ee baa en béeb ga iñaa ya lëgëyda. **13** Mi yërí en Alfaa, mi en Omegaa; yii iñaa en tóoh dëwoh gari ee tóoh méeñjoh garida; yii en dalaarii, en siñdaaniida.»

14 Ba yewinin múu' buwii naawin kultíciigabada. Ba hay kimín kiñam ga towutaa kedikkaa onohi kipesda ee ba hay kimín ban kikooroh halcaa, ba aas teeraa. **15** Wayee, ba yah ga fooh, buwii enukohi kibaayda, naahcii, faankoh-pakaycii, buwii lagi kumuun bo'cä, buwii jaamuki koofda, na béeb buwii gëm saboh ee ba taabukifada.

16 Yéesu wo' an:

- Mi Yéesu, mi wosin malaakiigoo kiyéegallúu iñciima tóoh ga dzuuy jaangucii. Mi yërí en kumkii paal ga buu' Dëwít ee bok ga heetiigaricä. Mi yërí en olii wiléeri'wii meyi na kímda.

17 Helii Kooh wa na kílookkaa wo'ussa an:

- Hay! Béeb baa keloh iñiimanaa, wo'at ban
an «Hay!»

Béeb baa pilaa, hayat.

Béeb baa sooluk müsúmaa onohi kipesdānaa,
ya laasat ga ee ya meekisohsanndii dara ga.

¹⁸ Mi Sanj, mi yii yéegal béeb bwuui keloh
wo'eencii meyoh ga Kooh, bídu ga Kéyítfii fidā
an: «Binaa bo' baat yen ganaa, Kooh hayyi
kibaati ga kofeelcaa tíkukkida, cii béstíru ga
Kéyítfii fidā. ¹⁹ Ee baa nís yen ga wo'eencii
meyoh ga Kooh bídu ga Kéyítfii fidānaa, Kooh
hay kinís bakaa ya laak ga towutaa kedikkaa
onohi kipesda, na ban bakaa ya laak ga teerii
wisela'i'wii béstíru ga Kéyítfii fidā.»

²⁰ Yii seedi' iñcii ciida wo' an:

- Ee, mi yii hay ga iñaa maañanndii!

Aameen! Haya, Yéesu, Ha'mudii!

²¹ Yéesu, Ha'mudii barkeelat béeb bwuui.

**Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiiliimunkii
ki'askii**

**Noon: Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiiliimunkii
ki'askii New Testament**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Noon)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022
7c1cfb93-c4c9-5127-ac22-ecb23adca870